

Fuellas

I.S.S.N.: 1132-8452 • Publicación bimestral en aragonés de cultura, luenga e literatura •
• 38^{ena} añada • lumero 233 • mayo-chunio 2016 • Pre: 3 euros •

O lingüista Artur Quintana, premio “Desideri Lombarte” 2016, atorgato por o Gubierno d’Aragón en reconoximientu d’o suyo treballo por o catalán d’Aragón, compartito en ista primera ediziún con José Bada. En abril rezibió a Creu de Sant Jordi d’a Generalitat de Catalunya.

**1976-2016:
CUARANTENO CABO D’AÑO D’A FUNDACIÓN
D’O CONSELLO D’A FABLE ARAGONESA**

**AUTOS CONMEMORATIBOS:
19 DE NOBIEMBRE DE 2016 EN A ZIUDÁ DE UESCA**

FUELLAS. Publicación bimestral en aragonés de cultura, luenga e literatura, creyata en 1978. Organo de comunicación d'o Consello d'a Fabla Aragonesa. I.S.S.N.: 1132-8452. 38^{ena} añada • lumero 233 • mayo-chunio 2016. Pre: 3€

Redazió e almenstrazió: Abenida de Os Danzantes, 34, baxo. 22005 Uesca / Trestallo postal 147. E-22080 Uesca (Aragón, España). Telefono e facs: 974 231 513. Corr.el: cfa@consello.org // Fuella.el: www.consello.org

Edita: Publicazió d'o Consello d'a Fabla Aragonesa (Lumero de Rechistro d'Interpresas Editorials: 2.281/81).

Imprentazió: Imprenta La Encarnación, S. L. c / Algáscar, s/n, 22004 Uesca. Deposito Legal: Hu-512-79.

Enfiladura: Amaya Gállego Lamarca.

Secretaría de Redazió: Paz Ríos Nasarre.

Almenstrazió: Chorche Escartín Guillén.

Consello de Redazió: Santiago Bal, Zésar Biec, Antón Eito, Chesús L. Gimeno, Alberto Gracia, Víctor Guiu Aguilar, Chusé I. Nabarro, Chusé Antón Santamaría, Rafél Vidaller.

Acotrazio e correzió: Chusto Puyalto, Ana C. Vicens

Debuxos: Chesús Lorién Gimeno Vallés, Chesús Salcedo Ferrá.

Fotos: Tresa Estabén, Rafél Vidaller, Zésar Biec.

CONDUZIONI: Trestallo postal 147. E-22080 Uesca. Telefono e facs: 9774 231 513. Corr.el: cfa@consello.org

CONDUTA AÑAL (Fuellas + Luenga & fablas): 30 euros. Pre de lumero escabaldato de *Fuellas*: 3€.

TA FER A CONDUZIÓ: Nimbiar o nombre e l'adreza, chunto con os diners d'a conduzió (por meyo de cheque u talón bancario u chiro postal). U millor: nimbiar una fuella con autorizazió ta que o CONSELLO D'A FABLA ARAGONESA cobre a conduta por banco (no olvidar os datos presonals, l'adreza d'o banco e o lumero d'a cuenta corrién, a calendata e a firma).

OS TREBALLOS que se nimbién ta ra suya publicazió podrá estar refusatos por o Consello de Redazió u acotraziatos en aspeutos formals. Os textos ta "informazió curtas" han d'estar d'entre 5 e 15 ringleras, con redazió periodistica e ochetiba. Os treballos, as rezensions e os textos de creyazió literaria pueden tener de 1 a 3 fuellas. Os articlos d'opinión, una fuella. De o dito en os escritos firmatos l'unico responsable ye o suyo autor u a suya autora. A rebista no comparte nezesariamén as suyas afirmazió. A opinión d'a rebista biene espresata, en o suyo caso, en o Editorial. Si bel leutor u bella leutora troba bella cosa intresán en ista publicazió e deseya fer treslazió d'ixo por bel meyo mecanico u eleutorico, por fotocopia, u cualsquier atro prozedimiento, ye espresamén autorizato/a á fer-lo, sin atra condizió que cuaternar a suya prozedenzia.

ENDIZE

Autualidá

Informazió curtas..... 3-8

Espezial Artur Quintana

NAGORE, Franchó: *Artur Quintana i Font: un treballador incansable por l'aragonés e por o catalán d'aragón*.....9-13
 NAGORE, Franchó: *Charramos con Artur Quintana*.....14-15
Charrada d'Artur Quintana en a recullida d'o Premio "Lo Grifonet".....16-17

Creyazió literaria

ARANDA, Chesús: *Amariellas floradas*.....18
 SANTAMARÍA, Chusé Antón: *Coplas*.....19

Treballos

TORRES, María: *As lenguas francas*.....20-22
 NABARRO, Chusé Inazio: *Manifiesto sobre l'aragonés en o día de San Chorche de 2016*.....23

Rezensions

ARA, Chulia: *A batalla de Sibirana*.....24-26

VII Trobada d'estudios e rechiras arredol d'a luenga aragonesa e a suya literatura

PROGRAMA.....27-30

Clamamientos

III Concurso Literario "O Reino d'os Mallos" (2016)..31
 X Premio "O gua" de literatura infantil e chobenil (2016).....32

www.consello.org

INFORMAZIONS CURTAS

200 ninos que estudean aragonés s'achuntan en Abizanda.

Dintro d'os autos arredol d'o "día d'a Luenga Materna 2016", y empentato por a Direzió de Pulitica Luenguistica en o suyo programa "Fer chuntos", s'achuntoron o zaguer día 25 d'abril cuasi 200 escolanos d'aragonés en Abizanda.

"Fer chuntos" ye un programa d'autibidaz t'achuntar fablans de diferens bariedaz d'a luenga aragonesa ta fer, de conchunta, cosetas como un clip de bideo, un pogrameta de radio, una chiqueta obra de teyatro, un cuentet, etz. En Abizanda se fazió "Fer chuntos un diya d'escuela", e mayestros y escolanos d'aragonés aprobeitoron ta pasar chuntos ixé día en a "Casa d'os Titeres" entrecambeando esperenzias u materials d'amostranza e aprendizache d'a suya luenga, apercazando-se de que totas as bariedaz son parti d'a mesma luenga, l'aragonés.

Escolanos d'as escuelas de Chazetania, Alto Galligo, Sobrarbe e Ribagorza fazioron una golladeta enta o museo d'os titeres e se lo pasoron asabelo de bien beyendo "Dragoncio", obreta d'os Titiriteros de Binéfar. Dimpués de minchar toz chuntos e puyar enta ra Torre, rematoron escribindo en una pinteta o nombre d'a suya escuela e ra palabra en aragonés que más lis cuaca. Totas as pintetas se penchoron en a "Casa d'os Titeres" como si estasen as fuelletas de un grandizo árbol, cubillar d'a nuestra luenga. [B. Pérez Dieste]

Nueba rebista *Alazet*

Ya tenemos o zaguer exemplar d'*Alazet. Revista de Filología*, 27 (2015) que publica o Instituto de Estudios Altoaragoneses toz os años. Como ye costumbre, i trobamos buena cosa de treballos e articlos sobre a nuestra luenga de gran calidá e rigor zientífico.

Os treballos que i amanixen son: "Los topónimos terminados en *-ún* en el Alto Aragón", de Marcelino Cortés Valenciano; "Enrique Bordetas Mayor (1867-1938):

Escolanos d'aragonés con o Director Cheneral de Pulitica Lingüistica, Nacho López Susín, en Abizanda.

cuatre lletras inéditas en fabla rivagorzana", de Óscar Latas Alegre; "Contribución al estudio del vocabulario de la huerta de Huesca: voces aragonesas en el *Manual del hortelano* (1984) de Daniel Calasanz", de Francho Nagore Laín; "Expo Zaragoza 2008 and its impact on urban place names", de José Antonio Saura Rami, e "Minutas en aragonés en protocolos de Domingo Ferrer, notario de Barbastro (I): años 1390 y 1391", de Chesús Vázquez Obrador. Tos animamos a que los leigaz e los disfrutez. [C. R.]

Parnaso 2.0. antología de poesía aragonesa del siglo XXI

O IAACC Pablo Serrano en Zaragoza ubrió ras puertas de ra suya terraza pa acubillar rezitals de poesía con enchaiquia d'o proyeuto poetico d'o Gobierno de Aragón denominato Parnaso 2.0. Asinas, con motibo d'os autos conmemorativos d'o IV Zentenario d'a muerte de Miguel de Cervantes, l'amenstrazió trata de apoyar e difundir a obra d'os autors aragoneses contemporánios. Tamién se fazió una mesa redonda con o tetulo 'La poesía en Aragón y sus lenguas', moderata por Nacho Lopez Susín, e con a partezipazió de José Ángel Sánchez, Merche Llop e Antonio Perez Lasheras.

Ta ixa zelebrazió s'ha publicato, por parti d'o gobierno aragonés, un bolumen, asabelo de bien trabillato e farchato, de tapa dura con una antolochía de poetas aragoneses u binclatos con Aragón, que han publicato, á lo menos, un libro de poesía en o siglo XXI. Ye menister destacar que son presens as

tres luengas d'Aragón: castellano, profes a més agundán, e de traza testimonial, pero i son, o catalán e l'aragonés.

En luenga aragonesa trobamos tres escritores trigatos. Juan José Bielsa Alquézar, d'Andorra de Teruel, qui alporta dos poemas en ista luenga: 'Libro de poemas mullando-se' e 'Con ella'. Ánchel Conte, d'Alcoleya d'a Zinca, escribe as composizions 'Nuei de reis', 'Silencio' e 'Nuei en veila'. E Óscar Latas Alegre, de Samianigo, que presenta 'Soi cosirador d'estrelas', 'O zagüero rempuxón', 'Malinconía' e 'Filos de colors'.

En catalán escriben dos poetas. Antonio Abad, de Saidí, con tres poemas ineditos: 'Com un torrent silenciós', 'Un bell somni' e 'Sic de poble' e Juli Micolau, de La Freixneda, con 'Passions', 'Mas assolat', 'A la manera d'Orfeu' e 'Diversió'.

Una antolochía poetica plural que cal tener e leyer, e una obra d'o Gubierno d'Aragón dinna d'acobaltar. Biemplegatos enta ro parnaso aragonés. [O. Grazia Bernués]

El habla del Valle de Bielsa

Drento d'a suya colezió "Biblioteca de las Lenguas de Aragón", a editorial Aladrada ha publicato ra reedizió de *El habla del valle de*

Bielsa, de Antoni M. Badia.

En 1950, o Instituto de Estudios Pirenaicos (CSIC) editó iste innobador treballo de un choben Antoni M. Badia i Margarit (1920-2014), que con o tiempo abría de estar un prestichioso lingüista e filologo. *El habla del valle de Bielsa* ye una obra canonica sobre ra modalidá belsetana de l'aragonés, basata en un riguroso treballo de cambio, ampla documentazió e una metodolochía nobedosa, que no se queda en o lingüístico, sino que incluye atos feitos relacionatos con o folklore, a relichiosidá, o treballo, a fiesta... estando una asabela de buena alportazió antropolochica. A reedizió d'ista obra, introbable güe diya, cubre un forato en o estudio d'a dialeutolochía. O filologo catalán Artur Quintana alporta un estudio introductorio a ro que se chunta un pionero articlo de Badia clamato "Notes sur le langage des femmes" sobre soziolingüística aragonesa. [O. Grazia Bernués]

DIALNET supera os 5 millons de documentos

A finals d'o mes d'abril de 2016 DIALNET, o portal de difusió d'a produzió zientifica más importán d'España e d'Ispanoamerica, e uno d'os más importants d'o mundo, subrepuyó de 5 millons de documentos referenziatos, entre articlos de rebistas, libros, articlos de libros e tesis doctorals. A parti más gran d'os contenitos de DIALNET son articlos de rebista, que suman á día de güei 3,9 millons. Pero cada begata más fan un poder por fer puyar o lumero de libros. En o mes d'abril, se rematoron d'incorporar en a base de datos 67.809 nuevos libros, o que suposa un incremento de más d'o 17% d'iste tipo de documentos. Ista carga estió posible grazias á o emparellamiento entre os codigos d'autor d'a Biblioteca Nacional de España e de DIALNET. Con isto se preba d'atender a demanda crexién por parti d'os rechiradors ta que as referenzias d'os suyos libros sigan tamién azesibles á trabiés de DIALNET. Tamién ye estato posible por o quefer contino d'as instituzions colaboraderas, más que más as bibliotecas d'as Unibersidaz que colaboran autibamén con DIALNET, o que ha feito posible que siga o portal más gran de contenitos zientificos en español, portugués, catalán e as atras luengas d'a Peninsula Iberica, como l'aragonés. [Francho Nagore]

Uesca: sesión poetica sobre Roberto Cortés en o Casino

A sesión poetica que cada primer domingo de mes organiza l'Asoziación "Aveletra" en o Casino de Uesca estió adedicata o domingo 5 de chunio a ra

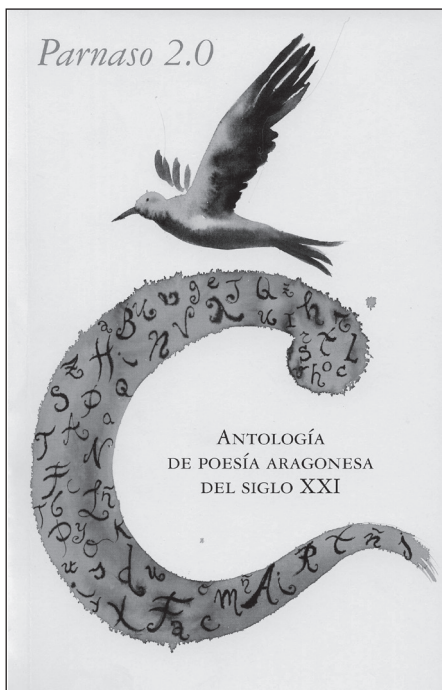

figura e a obra de Roberto Cortés Alonso (Zaragoza, 1972-2015). Francho Nagore estió ro encargato de charrar un poquet d'a suya vida e obra, ta dimpués pasar a leyer una ampla antolochía d'a suya obra poetica d'os suyos libros, más que más *Escais d'un zarpau d'intes* (1995), *Entre os repuis d'o buedo* (2002) e *Réquiem por nusatros* (2004), sin olvidar una muestra d'as suyas coleziions publicatas en libros coleutibos. En a letura de poemas colabororon belunos d'os organizadors asinas como chen boluntaria. A ra bentena d'asistens, que fazioron un animato coloquio, sosprenió a modernidá e o cosmopolitismo, e tamién a gran calidá, d'iste autor, que ye desconoxito ta muitos. [Chuan Guara]

Ubierta ra pre-inscrizió en o Diploma d'Espezializazió en Filolochía Aragonesa

Dende a zaguera semana de chunio ye ubierta ra pre-inscrizió ta o curso 2016-17 en o Diploma d'Espezializazió en Filolochía Aragonesa, postgrau que se fa en a Facultá de Zenzias Umanas e d'a Educazió (Unibersidá de Zaragoza / Campus de Uesca). A pre-inscrizió cal fer-la en a Secretaría d'ista Facultá. O curso benién iste Diploma pasará a tener 37 credits (en cuenta d'os 32 que dinantes teneba), pos bi ha un par d'asinaturas más (Comunicazió oral e Prozesos d'aprendizache) e ha puyato ro lumero de credits en atras, prenzipalmén en Dialeutolochía e en Literatura, con o que s'enampla e amillora o suyo plan d'estudios. [Chusto Puyalto]

Mesa redonda "La poesía en Aragón y sus lenguas"

O miércols 25 de mayo se fazió en a Biblioteca de Aragón, en Zaragoza, drento d'as chornadas sobre "La poesía en Aragón" d'o proyeuto Parnaso 2.0, emparato por o Gubierno d'Aragón, una mesa redonda sobre a poesía en Aragón e a suyas luengas. Ye d'agradexer –muito d'agradexer– que con a enchaquia tan apropia d'ista trobada no i faltase una güellada a ra poesía en catalán (Merche Llop fabló d'ista) y en aragonés (qui fabló d'ista estió José Ángel Sánchez),

con una introduzió cheneral d'Antonio Pérez Lasheras. Presidió l'auto ro Director Cheneral de Pulitica Lingüistica, José Ignacio López Susín. [C. R.]

Bella coseta sobre aragonés en libros de testo de Edebé

En os libros de testo de Lengua y literatura d'a Editorial Edebé ta o curso 2016-2017 se fa bella menzió a l'aragonés; chiqueta, ixo sí, pero menos ye cosa. En o libro de 4º de ESO (Bloque II. Literatura) se nombra en un cuatronet chicorrón "La literatura española en otras lenguas". Astí, en güeito ringleras, se i diz que bi ha escritors que esciben en atras luengas como Atxaga (en euskera), Rivas (en gallego), Moix (en catalán) e Conte (en aragonés). En iste caso zagüero mete entre parentesis, dimpués d'aragonés: (fabla). Por si alcaso... Por atro costato, en o libro de Lengua y literatura castellanas ta 2.º de ESO se i fabla tamién de l'aragonés, drento d'o que claman "variedades históricas", e ta explicar tres u cuatro rasgos lingüísticos emplegan un testo sobre a jota amprato d'a Biquipedia: no ye o testo más apropio, porque no emplega as normas graficas de l'aragonés, ye una traduzió (no pas un testo orichinal en aragonés) e l'aragonés emplegato no tien coderenzia e ye macarrónico. Dimpués, en a plana de "actividades" i meten ta practicar un chiquet testo en asturiano e un

testo en aragonés, en iste caso un testo orichinal de Manuel Ramón Campo Novillas, “A fada d’a bal de Torán”, d’o libro *Falordietas*. En a pachina de credits podemos leyer: “Asesoramiento sobre lengua aragonesa y su literatura; José Ángel Sánchez Ibáñez (Universidad de Zaragoza). Aunque ye de dar que o unico que ha puesto fer ye rebisar un testo que ya beniba feito e socherir bellas modificaciones (por exemplo, meter o cuento de M. R. Campo en cuenta d’un testo que yera una traduzión en aragonés d’un orichinal en castellano d’una pachina web de carácter almenstratibo). O dito: menos ye cosa. Aunque caldrá ir amillorando. [Chusto Puyalto]

Coronica de ra Asambleya cheneral d’o Consello d’a Fabla Aragonesa lumero 81

O sabado 18 de chunio se zelebró en a siede d’o Consello l’Asambleya cheneral ordinaria que fa o lumero 81. Debán de os consellers e conselleras astí presens, a chunta direutiba fue desembolicando ros puntos que conteneba l’orden d’o día. En primer puesto se fazió l’aprebación de l’auta de ra zaguera asambleya. Auto contino se pasó a escusar a dentrada de nuebos consellers; se proposa que, ta l’asambleya benién, se faigan proposas de presonas que ya son estatas en o CFA e por esferens custions se’n son datas de baxa.

Continando con l’orden, o tesorero Chorche Escartín presentó o balanze de gastos e ingresos correspondién a l’añada 2015: 15.117,49 euros ye o que fazió falta ta fer totas as autibidaz e publicazions e antiparti ta contribuir a o mantenimiento d’as instalazions e serbizios d’o Consello. A Secretaría de Publicazions escusó a suya presencia por custions professionals e pasó a informar o presidén de ras publicazions editatas en a zaguera añada: cuatro lumers de *Fuellas*, uno de *Luenga&fablas* e otros bolúmens que son en a imprenta, antiparti d’a novela *A batalla de Sibirana* e *O manantial de Sietemo XI-XII (2011 e 2013)*.

O presidén, Chusé I. Nabarro repasó as autibidaz feitas: tertulias literarias, presenzias con puesto de bendas en a feria de Monzón, feria d’o libro en Uesca, asinas como puesto o 23 de abril en os Porches de Uesca. Se baloron os autos d’o programa institucional “Luenga de fumo”, que ista añada ha contato con muita partizipación. Se comenta tamién a “VII Trobada d’estudios e rechiras arredol d’a luenga aragonesa”, que se ferá en octubre, e a zilebrazión d’as cuarenta añadas d’a creyazión d’o Consello, prebista ta nobiembre chunto con l’asambleya que ferá o lumero 82. En ista ocasión se ferá l’Asambleya de maitins, una

chenta de chirmandá e os autos que cal confirmar en iste estiu.

Contina o informe d’o Presidén con a esplicación de tot o prozesó que en toz istos meses se ha lebato a cabo chunto con a Direzión Cheneral de Pulitica Lingüística ta ra triga d’os espiertos que estudearán as grafías que güei s’emplegan. Se trata de que istas presonas, lingüistas con esperenzia en a normalización de diferens luengas, beigan as posizions por diferens asoziacions representatas e pleguen a proposar un alcuerto ta ro empleo definitibo d’una grafía. Tamién informa sobre a creyazión en Uesca d’a ofizina monezupal d’a luenga aragonesa e de cómo s’han feito as cosas ta meter a una persona encargata d’iste treballo. Esplica a l’Asambleya que o Consello presentó como asoziación os papers d’o pliego de condizions e como encargata d’a faina a Ana C. Vicén. O proyeuto quedó en primer puesto pero por defeuto en a contratazión d’a persona encargata se tiró enta zaga pasando a o siguién pliego. Ta rematar, o Presidén informa d’a reunión que Nacho López Susín tenió con diferens asoziacions ta explicar as autuazions que dica agora ye fendo a Dirección Cheneral de Pulitica Lingüística.

Rematata l’Asambleya, á ixo de ra media ta ras diez, una colla de meya duzena de consellers e conselleras s’enfiloron ta un conoxito restaurán de Uesca, en o cualo onroron a tradizión de fer una lifara de chirmandá. [Paz Ríos e Ana C. Vicén]

Charrada de Chusé I. Nabarro en Samianigo

O 14 de chunio, drento d’os autos de rematanza d’as clases d’aragonés organizatas por l’Asoziación “Calibo” en l’Alto Galligo, Chusé Inazio Nabarro fazió una charrada sobre “Aragonés: lengua, literatura y actualidad”. Estió a ras güeito d’a tardada en o Zentro d’Adultos. [C.R.]

Chusé Inazio Nabarro en un inte d’a charrada.

Más conzellos demandan estar zona d'uso istorico de l'aragonés

En as pasatas *Fuellas* (lumero 231-232, chinero-abril de 2016) ya se daba firme informazi3n por parti d'Amaya Gallego de toz os conzellos e comarcas que yeran demandando a o Gubierno d' Aragón estar zona d'uso istorico de l'aragonés. Como no podeba estar d'atra traza, en istos dos meses atros conzellos continan por ista ringlera, demandando o refirme d'o Gubierno autonomico ta estar zona bilingüe de aragonés e castellano. Istos son os nuevos conzellos que lo demandan, de contino en plenos monezipals en do s'apreba a propuesta por unanimidá: Echo, Fanlo-Ballibi3, Mianos, As Zellas-Ponzano, Chistén, Estadilla e Bielsa. [C. de R.]

Feria d'o libro de Uesca 2016

Ista feria, que fa o lumero XXXIII, contó con a caseta de ra Editorial d'o Consello d'a Fabla Aragonesa. Astí se posoron

Alberto Gracia (cucha), Ángel Ramírez (zentro) e Chusé Inazio Nabarro (dreita) en a presentazi3n de *O manantial de Sietemo XI-XII*, en a Feria d'o Libro de Uesca. Foto feita por Tresa Estabén.

Tertulia en a Feria d'o Libro o día 30 de chunio, en "La Confianza". Se charró sobre si bi eba remplazo chenerazional en a literatura en aragonés.

totas as publicazi3ns, dende o día biernes 28 de mayo dica o día domingo 5 de chunio. Por o que pertoca a ras presentazi3ns, se fazioron o primer domingo de feria de tardis. Se i presentoron tres obras: *A batalla de Sibirana e Luenga & Fablas 19*, e *O manantial de Sietemo XI-XII* (2011-2012). A primera obra contó con a presenzia d'o suyo autor, Maurizio Delgado, que dimpués siñó os exemplars benditos. A rebista *Luenga & Fablas* esti3 presentata por F. Nagore. Iste lumero, in memoriam de Santiago Román Ledo (Ayerbe, 1931 - Zaragoza, 1994) agabilla as ponenzias e comunicazi3ns presentatas en o XXIV Congreso de Lenguas e Culturas Europeyas Menazatas, feito en Uesca os días 23, 24 e 25 de chulio de 2016. Destacamos o intrés d'as dos ponenzias a cargo d'o profesor Michael Metzeltin e d'a profesora Marsaili Macleod. En a presentazi3n de *O manantial de Sietemo XI-XII*, que replega as obras que tenioron premio en as edizons de 2011 e 2012, partizipó Ángel Ramírez, que tenió premio de poesia por "Rolde d'asperas" en 2011. Ixa mesma tardi, a tertulia en aragonés achuntó a una bentena de fabladores e fabladoras en o terrau de "Ultramatrinos La Confianza" ta charrar sobre a literatura en aragonés e o suyo enradigamiento en as nuevas chenerazi3ns d'escritors. No solo que a nuestra editorial presentó nobedaz en aragonés; o día domingo zinco de chunio o nuestro compañero Óscar Latas presentó *Encuestas lingüísticas en el Alto Aragón*, treball editato por Aladrada Editorial. A obra replega os treballos que fazió o filólogo catalán Jusep Maria de Casacuberta en as localidaz d'Ansó, Echo, Bielsa, Chistén e Plan en o berano de 1922. Ta

rematar ista chiqueta coronica señalar que os bolúmens más benditos son estatos en primeras, un clasico, *A luca*, y en segundas, *A batalla de Sibirana*, a zaguera nobela publicata. [P. Ríos]

O Director Cheneral de Politica Lingüística fa recapitulación d'o suyo treballo dende o suyo nombramiento.

A primeros de chunio Ch. I. López Susín, Director Cheneral de Politica Lingüística d'o Gubierno d'Aragón s'achuntó con as asoziacions que treballan por a luenga aragonesa ta presentar una memoria d'a suya faina dende setiembre de 2016. O documento entregato ye pro amplo, asinas que femos menzió d'os proyectos con más repercusión. En o cambo lechislatibo, destaca a modificazió de l'artículo 4 d'a lei 3/1990 de Patrimonio Cultural Aragonés que permite recuperar os nombres zientificos d'as dos luengas que se charran en o nuestro territorio: aragonés e catalán. Resaltamos tamién a creyazió e combocatoria d'o premio onorifico "Chuana Coacujuela" (BOA de 27 de mayo de 2016). En o cambo de l'amostranza, cal señalar a elaborazió d'os curriculos de Lengua Aragonesa ta educació primaria e secundaria e o combenio con a Unibersidá de Zaragoza ta implantar l'aragonés como luenga de comunicazió en educació infantil e primaria en o curso 2016-2017 en as localidaz d'Echo, Pandicosa, Benás, Castilló de Sos e Laspauls. En o cambo de refirme de l'aragonés, destacamos a campaña de sensibilizazió en o Día d'a Luenga Materna (21 de febrero) con un camatón d'autos, e o singular anunzio emitito en Aragón TB y en os retes sozials (con 160.000 besitas rechistratas). Tamién cal señalar a zelebrazió d'a chornada "Empresa, turismo e luenga aragonesa" en colaborazió con Turismo d'Aragón e a Camara de Comercio de Zaragoza. [C. de R.]

O día 10 de mayo de presentó en o Palazio de Armijo, siede d'o Chustizia d'Aragón, instituziό editora d'o libro, a obra *Formularios de escrituras notariales en castellano y aragonés según el Código del Decreto Foral de Aragón*, d'o que son autors José Ignacio López Susín, Javier Mazana Puyol e Miguel Martínez Tomey. Una obra practica con a que os notarios tendrán más fázil o quefer.

Martina, a primera opera en aragonés, s'estrena en Graus

O sábado 25 de chunio o Teyatro Salamero de Graus se quedó chicot, totas as localidaz yeran ocupatas por publico e autoridaz (entre atras o Director Cheneral de Politica Lingüística) que quereban disfrutar con *Martina*, a primera opera en aragonés ribagorzano. O autor d'a obra ye o reconoxito mosico estadillano Aurelio Bardaxí e a cargo d'o libreto ye estata a escritora tamién estadillana Elena Chazal; o libreto s'empara en un relato d'ista autora e ye un drama romantico ambientato a primers d'o sieglo XX con tres presonaches prenzipals: Martina, Chorche e Pablo. A soprano Mónica Lorenzo fa o papel de Martina, o presonache de Chorche lo fa o grausino Fernando Hernández e o tenor Estanis Dalmau interpreta o de Pablo. Bi ha tamién presonaches secundarios: a mai, o notario, o chugador, mozos e mozas... ..D'istos se fan cargo os miembros d'o coro d'os escolanos de canto d'a escuela Monezipal de Mosica de Graus. Dende istas pachinas nimbiamos toz os nuestros parabiens a toz os astistas e asperamos poder-la beyer e sentir en a capital, Uesca. [C. de R.]

Adiós a Luisón de Fierro

O pasato 19 de chunio s'amortó, con 88 añadas, un alazet de l'aragonés ribagorzano, Luis Aguilar Cristóbal, conoxito por toz como Luisón de Fierro. Dende o suyo quiesto Graus ha treballato como ferrero, pero tamién como mosico e imbentor de trastes. As pachinas de o *LLibré* u de *El Fogaril* han acullito a mas gran parti d'a suya obra, pero tamién aquí, en *Fuellas* alzamos politas colaboraziōns. A suya faina ye un modelo d'esfensa d'una luenga, l'aragonés ribagorzano, e por ixo ba a estar ricordato ta cutio. [C. Ríos]

José Bada, premio "Desideri Lombarte"

Lo ha rezibito compartindo-lo con Artur Quintana, en ista 1ª ediziōn. José Bada, ye escritor, teologo e filosofo. Estió Consellero de Cultura d'o Gubierno d'Aragón en os 80 e treballó muito e bien por o catalán e por l'aragonés. [C. R.]

Artur Quintana i Font: un treballador incansable por l'aragonés e por o catalán d'Aragón

Naxió en o lugar de Gràcia, que güei ye un bico de Barcelona, o 31 de chinero de 1936. Poco tiempo dimpués, en 1939, su pai tenió que marchar ta Franzia e dende astí estió deportato ta Alemania: en a guerra yera estato comisario de brigada d'a 43 Dibisión en o Fren d'Aragón. E no tornó ta España dica 1948, pero estió una d'as presonas que más influyó en o conoximiento e amor por o suyo país e por a luenga catalana.

Escomenzió estudios de merezina –por a tradición familiar– en a Unibersidá de Barcelona, pero en o segundo año se'n pasó ta os estudios de Filolochía Romanica e de Filolochía Chermanica. Se lizenzió en 1958 e dimpués, en 1960, otenió una beca ta continuar os suyos estudios de romanistica e chermanistica en Colonia. Astí conoxió a Sigrid Schmidt, que yera mayestra e profesora de turco. Se casoron en 1962 e d'o matrimonio tienen dos fillos e cuatro nietos.

En 1965 se dezide a fer a tesis doctoral. A suya ideya yera estudiar beluna d'as fablas catalanas d'o Baxo Aragón, tal como l'eba consellato Francesc de Borja Moll. Piensa primero en Maella, dimpués en Aiguaviva, e por fin se dezide por La Codonyera. A o largo d'unos años, en o berano, o matrimonio pasaba as bacazions en ixo lugar d'o Matarranya, en do Artur Quintana iba replegando datos e fendo encuestas, ta dimpués, en o ibierno, ir treballando ixos datos e redautando a tesis. Enfilata por Badia i Margarit, estió presentata en a Unibersidá de Barcelona en 1973. Otenió con ella o Premio “Nicolau d'Olwer” d'o Instituto d'Estudis Catalans. Con o tetulo de *El parlar de La Codonyera. Resultats d'unes enquestes*, se publicó en 1987. Una nueva edición, enamplata con materials ineditos, se publicó en 2012 con o tetulo de *El català de La Codonyera (Terol, Aragón)*.

Treballó como leutor de catalán e de castellano en Cardiff (Gales), Friburgo de Brisgovia (Alemania) e Basilea (Suiza). Tamién treballó como catedratico d'Alemán en La Laguna (Canarias). Dende 1972 treballó de bibliotecario en a Biblioteca d'o Palatinato, en Espira (Speyer), Alemania. E dende 1980 ye tamién profesor de luenga e literatura catalanas en a Unibersidá de Heidelberg, armonizando istos dos treballos dica ra suya chubilación en 2003.

En cuanto a os suyos treballos publicatos, uno d'os primers ye *A la paret escrit amb guix*, una antolochía poetica alemana, de tematica pazifista e antimilitarista, traduzita en catalán, que publicó en 1966. E uno d'os zaguers ye a nueva edición d'a *Pastorada de Catigaleu*, que ha publicato –en colaboración con Jordi Moners i Sinyols] en *Luenga & fablas*, 19 (2015). Entre meyo, bi ha por o menos una bentena de libros e más d'una zinquantena d'articulos en rebistas espezializatas e comunicazions e ponenzias en congresos. Entre os suyos treballos cal acobaltar o estudio d'o catalán en a Bal d'o río Mezquín (Matarranya), as replegas de literatura popular en catalán, estudios sobre a literatura en catalán d'autors aragoneses, asinas como diferens estudios sobre fablas de transición entre catalán e aragonés en a Ribagorza. Tamién ha publicato bellas traduzions de l'alemán ta o catalán e ta o castellano, e barios treballos sobre l'aragonés (chenesis e carauteristicas de l'aragonés común, contrebuzión de Saroihandy a ro conoximiento de l'aragonés, l'aragonés residual d'a Baxa Bal d'o Mezquín, l'aragonés d'a Bal de Bio, l'aragonés de transición enta o catalán de Torres de lo Bispe, ezetra).

Ye destacable *La nostra llengua* (1984), a primera gramatica d'o catalán feita espezificamén con materials aragoneses e pensata ta l'amostranza d'a luenga catalana en Aragón. Tamién ye muito importán a replega de literatura popular en catalán feita en as redoladas d'o Matarranya,

d'o Baix Aragón d'a probinzia de Zaragoza, d'o Baix Cinca, a Llitera e Ribagorza. Ista replega –feita en equipo por bels colaboradores, uno d'os cuals estió Artur Quintana– se publicó en barios bolúmens con os tetulos de *Lo Molinar* (3 tomos, 1995) e *Bllat Colrat!* (3 tomos, 1997).

Por o que fa á l'aragonés talmén o libro más importán ye o estudio sobre l'aragonés d'a Bal de Bio (Sobrarbe), publicato en 2007. Pero cal tamién acobaltar o estudio sobre l'aragonés residual d'a Bal d'o Mezquín, en o Baxo Aragón, publicato en 2004.

Ha feito traduzioni de l'alemán ta o catalán. E de l'ocitano, d'o inglés, d'o turco, d'o rumano, d'o castellano (en ocasiones, con a colaborazió d'atros tradutors). Tamién ha traduzito d'o catalán, d'o castellano e de l'aragonés ta l'alemán. Especialmén remarcable en iste sendito ye a traduzió de l'aragonés ta l'alemán (chunto con Sigrid Schmidt von der Twer) de l'antolochía de poesía en aragonés que amanexe en o libro de Hans-Ingo Radatz y Aina Torrent-Lenz (eds.), *Iberia Polyglota. Zeitgenössische Gedichte und Kurzprosa in den Sprachen der Iberischen Halbinsel. Mit deutsche Übersetzung* (Titz, Axel Lenzen Verlag, 2006), pp. 5-31. Se beiga, a o respetitbe, a rezensió d'iste libro feita por Mª Ángeles Ciprés Palacín en *Luenga & fablas*, 10 (2006), pp. 165 -167.

En o libro *Xandra* (2007, edizió a o cudiato d'Hèctor Moret) se replega buena cosa d'articulos dispersos en diferens rebistas, libros coleutibos, etc., que tienen como tematica común as luengas minoritarias d'Aragón. Astí se pueden leyer, entre otros, tres articlos en aragonés (e sobre l'aragonés), asinas como otros, beluno en castellano, pero cuasi toz en catalán, que tratan sobre dialeutolochía, etnopoetica, literatura, istoria lingüistica, normatibizazió, amostranza, onomastica, lesico, luenga meyebal, lingüistas e escritores, etc. Ye una berdadera alfaya.

Pero ha colaborato en muitas rebistas con articlos e treballos. Entre as más amanatas á nusotros podemos cuaternar: *Fuellas*, *Luenga & fablas*, *Alazet*, *Rolde*, *Archivo de Filología Aragonesa*. E de Cataluña, entre otras: *Els Marges*, *Revista de Catalunya*, *Revista de Llengua i Dret*, *Serra d'Or*, *Revista d'Etnologia de Catalunya*, etc. Estió colaborador en a *Gran Enciclopedia Aragonesa* (1980-1982).

Con a enchaquia d'a suya chubilazió diferens entidaz l'adedicoron un tomo d'omenache con una miszelania de treballos de 37 imbestigadors e estudiosos. Con iste tomo querieron agradexerli o suyo treballo continuo tanto d'imbestigazió e rechira como d'espardimiento e dibulgazió arredol de l'aragonés e o catalán e en cheneral d'a cultura e a literatura d'as tierras de buega entre Aragón e Cataluña. Iste libro, con o tetulo de *Llengües i fets, actituds i franges, Miscel.lania de treballs etnològics, filològics i lingüistics oferts a Artur Quintana i Font* se publicó en 2009, en edizió d'Hèctor Moret (se beiga a reseña de Mª Ángeles Ciprés en *Luenga & fablas*, 15-16, 2011-2012, pp. 190-192).

Toda ista faina, ampla e continua, li ye estata reconoxita con o nombramiento de diferens cargos, tanto onorificos como de treballo cutiano. Ye Presidén de “Iniciativa Cultural de la Franja”, entidá que agrupa á ras asoziacions e zentros d'estudio de a Faxe Oriental d'Aragón. Ye miembro d'o Consello d'a Fabla Aragonesa e d'o Consello Asesor de l'Aragonés. Ye miembro tamién d'o Comité d'Onor d'o Rolde de Estudios Aragoneses. Ye direutor d'a revista literaria *Styli locus*. Dende o primero de marzo de 2006 ye miembro d'a “Secció Filològica” d'o Institut d'Estudis Catalans.

Tamién li son estatos atorgatos diferens premios, más que más en as zagueras añadas e meses. Asinas, en 2015 a organizazió Òmnium Cultural de les Terres de l'Ebre li conzedió ro premio “Lo Grifonet”. Tamién a finals de 2015 a Fundazió “Lluís Carulla” li reconoxió con o premio de “Acció Cívica”. Más rezienmén, en abril de 2016, li ye estato conzedito ro Premio “Sant Jordi” por a Generalitat de Catalunya. Finalmén, á primers de chulio de 2016 s'ha feito publica ra conzesión d'o Premio “Desideri Lombarte”, d'o Gubierno d'Aragón, que en ista ra suya primera

Artur Quintana fendo ro suyo parlamento en a recullita d'o premio d'Òmnium Cultural.

edición, comparte *ex-aequo* con José Bada (as dos presonas con una trayectoria más ampla e importán en a esfensa e o estudio d'o catalán d'Aragón).

En 2003 publicó un libro de memorias sobre o suyo autibismo lingüístico-cultural en Aragón: *La Vall de Balat: memòria de l'Aragó 1948-2003* (2003), en do ba esflorchando no solamén remeranzas, tamién opinions, datos e aneudotas bien sabrosas. Agora ye parando un nuebo libro de memorias que no tardará en amanexer.

Con istas ringleras, e con a entrebista que se puede leyer más adebán, asinas como a publicazió d'o suyo parlamento en a replega d'o Premio “Lo Grifonet”, a revista *Fuellas* quiere achuntar-se a os merexitos omenaches e reconoximientos que Artur Quintana ye recullindo en istos zaguers meses.

Bibliografía prenzipal (publicazions monograficas):

A la paret escrit anb guix, 1966 [antolochía en catalán de poesía alemana pazifista e de compromís; chunto con Feliu Formosa].

Handbuch des Katalanischen. Barcelona, Barcino, 1973. 4ª ed., 1996. [Manual de catalán en alemán].

El parlar de La Codonyera. Resultats d'unes enquestes, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1987 [= *Estudis Romànics*, 17 (1976-1980)].

Poesía alemana del Barroco, 1981. [Unica antolochía bilingüe d'o barroco alemán que bi ha en castellano].

La nostra llengua. Gramàtica de llengua catalana, Zaragoza, Diputación General de Aragón, 1984.

El català a l'Aragó (selecció i edició), Barcelona, Curial, 1989.

Memòria de la set. Antologia de la nova poesia aragonesa. Calceit, Sisalls edicions, 1993. [En colaborazió con Olaf Bilius e una colla de treball d'o Seminario de Filolochía Romanica d'a Unibersidá de Heidelberg].

Once farsas de Carnaval, de Hans Sachs (introduzió, triga, traduzió de l'alemán ta o catalán e notas), Barcelona, Bosch, 1982.

Lo Molinar. Literatura popular catalana del Mataranya i Mequinensa (3 tomos, en colaborazió con Lluís Borau, Carles Sancho y Hèctor Moret), 1995-96.

- Bllat Colrat. Literatura popular catalana del Baix Cinca, la Llitera i la Ribagorça* (3 tomos, en colaboración con Lluís Borau, Glòria Francino, y Hèctor Moret), 1997.
- El carxe: recull de literatura popular valenciana de Múrcia*. Elche, Instituto de Cultura “Juan Gil Albert, 1998.
- Plans reguladors d’ensenyament de l’aragonés i el català a l’Aragó*, Zaragoza, Edicions de l’Astral (Publicaciones del Rolde de Estudios Aragoneses), 2000. [En colab. con Carme Alcover].
- Ataüllar el món des del Molinar. Antologia lírica de Desideri Lombarte*. Calaceit, Associació Cultural del Matarranya, 2000. [Ed., en colab. con H. Moret y A Bengochea].
- Desideri Lombarte i Arrufat: epistolari (1981-1989)*, Calaceit, Associació Cultural del Matarranya, 2002.
- La vall de Balat (Memòria de l’Aragó 1948-2003)*, Calaceit-Fraga, Associació Cultural del Matarranya & Institut d’Estudis del Baix Cinca, 2003.
- In nuce. Antologia lírica d’Hèctor B. Moret*. Calaceit, Associació Cultural del Matarranya, 2004. [En colab. con Albert Roig].
- Camp clos / Campo cercado. Obra poètica d’Hèctor B. Moret*. Zaragoza, Prensas Universitarias de Zaragoza, 2006. [Edición y estudio; o estudio, en pp. 9-55].
- El aragonés residual del Bajo Valle del Mezquín*. Segunda edición corregida y ampliada. Torrecilla de Alcañiz, Ayuntamiento, 2004.
- El aragonés nuclear de Nerín y Sercué (Valle de Vio)*, Zaragoza, Institución Fernando el Católico / Gara d’Edicions, 2007.
- Xandra. Estudios aragoneses de lengua e literatura. Estudios aragoneses de lengua y literatura. Estudios aragoneses de llengua i literatur*. Edición a ro cuidiau d’Hèctor Moret. Edición al cuidado de Hèctor Moret. Edició a cura d’Hèctor Moret. Calaceit, Associació Cultural del Matarranya / Institut d’Estudis del Baix Cinca, 2007. [483 pp.: replega de 32 treballos sobre l’aragonés, o catalán, etc.].
- Roda la mola. Poesia del Baix Aragó de llengua catalana dels orígens als nostres dies*. A cura d’Artur Quintana i Font. Teruel, Instituto de Estudios Turolenses, 2009.
- El català de La Codonyera (Terol, Aragó)*. Zaragoza, IFC / Gara d’Edicions (clo. “Ainas”, 18), 2012.
- A o que cal adibir articlos en rebistas espezializatas e autas de congresos, en chunto más d’una zincuante. Por no prolargar muito más iste articlo-reportache sobre a bida e a obra d’Artur Quintana, mencionaremos solo que bels articlos d’espezial intrés ta os estudiosos de l’aragonés e d’as zonas de buega entre l’aragonés e o catalán.
- “El aragonés residual del bajo valle del Mezquín”, *Archivo de Filología Aragonesa*, XVIII-XIX (1976), pp. 53-86.
- “L’aragonés comú”, comunicació presentada en el *XIV Congrès Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques*, Palma de Mallorca, 1980. [Ye encara inedita: se publicará en *Luenga & fablas*, 20, 2016].
- “El fons Joseph Saroiñhandy de la Biblioteca Interuniversitaria de Bordeus”, *Rolde*. Revista de Cultura Aragoneas, 41-43 (Zaragoza, julio mayo de 1987), pp. 69-70.
- “Die kodifizierung der neuaragonesischen Schriftsprache”, en Wolfgang Dahmen / Otto Gsell / Gunter Holtus / Johannes Kramer / Michael Metzeltin / Otto Winkelmann (coords.), *Zur Stand der Kodifizierung romanischer Kleinsprachen. Romanistisches Kolloquium*, V (Tübingen, Narr, 1990), pp. 199-215. [‘La codificación de la lengua escrita del aragonés moderno’].
- “Encara més capcirs: els parlars orientals de Sarró (Baixa Ribagorça Occidental)”, en *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes. Miscel.laània Jordi Carbonell / 6*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1993, pp. 271-308.
- “*Scripta* ribagorçans del segle XIII”, *A sol post. Estudis de llengua i literatura*, 3 (1995), pp. 193-204.
- “Un danze trilingüe setcentista de Pena-roja de Tastavins”, en Dietrich Breiesemeister y Axel Schönberger (eds.), *Ex nobili philologorum officio. Festschrift für Heinrich Bihler zu setnen 80. Gerbutstag*. Berlín, Domus Editora Europea, 1998, pp. 155-171.
- “Chenesis y carauterísticas de l’aragonés común”, en *Estudios y rechiras arredol d’a luenga aragonesa y a suya literatura. Autas d’a I Trobada [Uesca, 20-22 de febrero de 1997]*, Uesca, Instituto de Estudios Altoaragoneses / Consello d’a Fabla Aragonesa, 1999, pp. 31-42.

O Presidén de Cataluña metendo-li a “Creu de Sant Jordi” a Artur Quintana.

- “A encuesta de Jean-Joseph Saroïhandy en Chuseu y Torres de lo Bispe en 1906”, *Luenga & fablas*, 3 (1999), pp. 9-25.
- “Bellas consideracions sobre ro prozeso de normatibizazi3n de l’aragon3s”, *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 32 (2002), pp. 81-84.
- “Manuscrits del Consell de les Paüls (1576-1636)”, *Alazet*, 11 (1999), pp. 185-293. [En colab. con Walter Heim].
- “Manuscrits del Consell de les Paüls (1576-1636)”, *Alazet*, 12 (2000), pp. 245-353. [En colab. con Walter Heim].
- “Manuscrits del Consell de les Paüls (1576-1636)”, *Alazet*, 13 (2001), pp. 163-266. [En colab. con Walter Heim].
- “Manuscrits del Consell de les Paüls (1576-1636)”, *Alazet*, 15 (2003), pp. 391-455. [En colab. con Walter Heim].
- “A contrebuzi3n de Jean-Joseph Saroïhandy á ro conoximiento de l’aragon3s”, en *III Trobada d’estudios e rechiras arredol d’a luenga aragonesa e a suya literatura. Autas [Uesca-Alquezra, 17-20 d’otubre 2001]*. Uesca, Instituto de Estudios Altoaragoneses / Consello d’a Fabla Aragonesa, 2003, pp. 149-164. [En colab. con Óscar Latas Alegre].
- “La influ3ncia de Salvador Espriu sobre la literatura contemporània en aragon3s”, en *Actes del Primer Simposi Internacional Salvador Espriu*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2003, pp. 243-253.
- “El català i l’aragon3s. Paral.lelismes i contrastes”, en *Actes del Quinzé Col.loqui Internacional de la Llengua i Literatura Catalanes*. Lleida, 2009, I, pp. 81-101.
- “Nueva edizi3n de a Pastorada de Castigaleu”, *Luenga & fablas*, 19 (2015), pp. 119-151. [Junto con Jordi Moners i Sinyol].

Francho NAGORE LAÍN

Charramos con Artur Quintana

[Una entrevista feita por: Francho Nagore]

PREGUNTA: *Empeziando por o zagüero, t'agradexérbanos que comentases ta os leutors de as Fuellas qué premios t'han atorgato en istos zagüers meses, de qué instituzions son, por qué razons los t'han atorgato, e cómo baluras a suya importancia.*

RESPUESTA: En 2015 en nobiembre m'atorgoron en Barzelona o premio de "Actuació Cívica" d'a Fundació Carulla, en o mesmo mes en Arnes o premio "Lo Grifonet" d'Òmnium Cultural de les Terres de l'Ebre, e en abril d'enguán a "Creu de Sant Jordi" d'a Generalitat de Catalunya. Os premios, encara que zitan tamién a mía faina como traductor, m'han sito atorgatos més que més por a míos treballos sobre a luenga e a literatura catalana en Aragón. E ixo zagüero profes que me fa goyo.

P.: *Indo enta os empenziptos, ¿qué cosa que un mesache d'o lugar de Gràcia (Barcelona) rematase de Bibliotecario en o Palatinato (Alemania)?*

R.: En o empenzipto yera o mío intrés por a luenga alemana. Dimpué: a faina. Pero no pas por razons familiars.

P.: *Creigo que intresará muito á os leutors de as Fuellas conoxer cómo escomenzió e cómo se desembolicó a tuya relación con Aragón. Encara que ya lo recontas en o tuyo libro La vall de Balat (2003), ¿nos podebas fer un breu resumen?*

R.: En 1965 quereba fer un trebollo de doctorato sobre una fabla catalana carauteristica, e demandé consello a o filologo Francesc de Borja Moll, que me dizió: *Anau a Maella, que diuen "sartane"*. No estió Maella, pero sí La Codonyera, que ye zerqueta. Por atra parti o filologo Germà Colon m'aconselló d'imbestigar tamién en l'aragonés residual d'o Baxo Aragón, e asinas naxieron os míos treballos sobre l'aragonés.

P.: *En relación con os tuyos treballos sobre o catalán, en cheneral, e con o catalán que se fabla en Aragón, en particular, ¿qué ye o que más destacarbas u acobaltarbas?*

R.: O que más acobalto ye a mía colaboración en o grupo de trebollo que replegó un buen acopio de literatura popular aragonesa en catalán: os libros *Lo Molinar* e *Bllat colrat!* Caleba fer-los, e los faziemos.

P.: *¿Dende cuán tiens casa en Aragón, cómo estió a dezisión d'ubrir casa en un lugar d'a comarca d'o Matarranya? ¿Pasas muito tiempo por cada añada en Aragón?*

R.: En 1967 plegué a La Codonyera e i bibimos dica 1973 en casa d'a bidua Victòria Nicolàs, que estió una terzer lola ta ros míos fillos, e una gran mayestra de catalán, sin de tetulos, ta ers. En 1981 compremos una casa en o lucar, an pasábanos as bacazions, e dimpués d'a chubilación alternamos una metá d'o tiempo en o lucar, e l'atra en Espira, en o Palatinato.

P.: *¿Bibir en Aragón te fazió intresar-te por l'aragonés u ya yerás intresato dinantes?*

R.: Dinantes deibir en Aragón sapeba poca cosa más sobre l'aragonés d'o que cuenta Zamora Vicente en a suya *Dialectología*, e os testos en aragonés residual d'o Baxo Aragón en a novela *Incerta glòria* de Joan Sales.

P.: *¿Cuáls son os prenzipals treballos que has feito sobre l'aragonés e qué balura tienen presonalmén ta tu?*

R.: A monografía sobre as fablas de Nerín e Sercué en Ballibió, que me permitió beyer e mostrar, creigo, que en a descriçión de luengas sosmesas a fuertes prozesos de sustitución, cal distinguir siempre entre o que ye luenga sosmesa e o que ye luenga que sosmete, cosa que asobén no gosa fer-se en as descriçions d'as fablas aragonesas.

P.: *Estando catalán, bibindo en Alemania, abendo creyato una familia en Alemania, e teniendo casa en un lugar d'o Baxo Aragón, ¿cómo te sientes, cómo t'esplicas e cómo bibes a tuya identidad?*

R.: Intento bibir de plen a mía condizión d'alemán, aragonés e catalán, sin de conzesions, e eliminando as cuentradizions que ineuitablemén me surten.

P.: *¿Cómo beyes a situazión, en o que pertoca á ra custión lingüística en Aragón, con a sustituzión d'a Lei de Luengas 10/2009 por a nueba Lei 3/2013, dimpués d'o gobierno de cuatro añadas d'o PP-PAR, e agora con un gobierno d'o PSOE-CHA?*

R.: A Lei 2013 no ye Lei, sino a deslechitimazión d'os partitos que l'aproboron. Calerba agora que o gobierno PSOE-CHA no prolagase tanto a tornata, por o menos, enta ra Lei de 2009, que anque pobra, yera Lei.

P.: *¿Cómo baluras o prozesos de rechitamiento de l'aragonés dende as añadas 70 d'o sieglo XX? ¿Creyes que s'ha abanzato en bel aspecto: normalizazión, normatibizazión, conzenziación, creyazión literaria, amostranza, ...?*

R.: S'ha abanzato muitismo en a creyazión literaria, e no pas poco en a conzenziación; menos, prou menos, en os otros aspectos. En l'amostranza con a optatibidá d'a luenga e sin d'inmersión, poca cosa se puede fer. E sin de milloras en l'amostranza e sin d'ofizialidá ye difizil alantar en a normalizazión. Encara que ye platero que s'ha feito muito en a normatibizazión –beníbanos de cuasi cosa–, mientras sigamos con tres ortografias ... .

P.: *¿Quiers adibir bella cosa sobre bel aspecto que no aigamos tratato en ista charrada?*

R.: Anque siga de más efeuto a consigna: “Si yes aragonés, fabla aragonés!”, que no pas “Si yes aragonés, fabla castellano/catalán!”, calerba no fer diferenzias en os dreitos e tratamientos d'as nuestras tres luengas, d'aluerdo con o refrán que dizen en o lugar: *O tots flares, o tots monges o tots canonges!*

Muitas grazias, Artur, por o tuyo compromís e por o tuyo quefer. T'agradexemos tamién as tuyas contestazions, breus e bien dreitas, a ras nuestras preguntas. ¡A plantar fuerte!

Artur Quintana, leyendo ro suyo parlamento en Arnes, dimpués de recullir o premio “Lo Grifonet” atorgato por Omnium Cultural de les Teres de l'Ebre.

Parlament a Arnes el 28 de novembre del 2015 amb motiu de l'atorgament del premi 'Lo Grifonet' per part d'Omnium Cultural de les Terres de l'Ebre

Moltes gràcies per haver-me atorgat el premi 'Lo Grifonet'. La concessió d'aquest premi ha servit també, per a fer-me saber que els de la Comarca del Matarranya no som Terres de l'Ebre. Jo creia, d'acord amb l'ideari del polígraf mequinensà Hèctor Moret, que Terres de l'Ebre eren els territoris de llengua catalana de la conca de l'Ebre al sud de Mequinensa, incloent doncs la comarca sencera del Matarranya, a més de la vila de Mequinensa, però veig, pel que he llegit aquests dies precisament en relació amb la concessió del premi 'Lo Grifonet', que per Terres de l'Ebre s'entén la conca d'aquest riu a partir del moment que entra a la Catalunya d'administració –encara– espanyola per Riba-roja. Els matarranyencs en quedem fora. Però ara, per sort, heu volgut fer una excepció, i heu concedit el premi 'Lo Grifonet' a un matarranyenc. I ens heu fet bé, perquè d'aquesta manera es parla i s'escriu poc o molt de nosaltres. Com que som tan poquets –no arribem a 16.000 encara que siguem tres vegades més grans que Eivissa, que té 130 i pico de mil d'habitants–, com que som tan poquets, repeteixo, els altres companys de llengua de les Balears, Catalunya i el País Valencià sovint ens ignoren. Gràcies, doncs, una volta més.

Però qui no ens ignora són els nostres governants, ja siguem els d'Espanya o els de l'Aragó, que, si més no, des que ens van abolir els furs el 1707 sometent-nos a les Lleis de Castella, des d'aleshores i fins al moment actual no han parat mai, ni els uns ni els altres, tots sense excepció, de perseguir-nos amb el decidit afany de fer-nos desaparèixer com a ciutadans aragonesos de llengua catalana, perquè és ben sabut que a l'Aragó i a tota Espanya en relació amb les llengües i la cultura que aquestes conformen els ciutadans no tenim els mateixos drets, ni de bon tros.

Hi ha uns ciutadans de primera categoria, els de llengua castellana, que tenen tots els drets: tenen el dret d'enraonar castellà en tot moment i en tot indret, i amb la persona que siga, i cap obligació d'entendre cap altra llengua que no siga la castellana. Els altres ciutadans, els de segona categoria, els de llengua amazig de Melilla, àrab de Ceuta, aragonesa, basca, catalana, gallego-portuguesa, astur-ileonesa i occitana, les llengües que la Constitución Española denomina capciosament 'las demás lenguas españolas' –fent veure que n'ignora fins i tot com es diuen–, aqueixos ciutadans, doncs, tenen, tenim des de fa alguns anys el dret de parlar la nostra llengua on, quan i amb qui siga, però això sí: cap altre ciutadà enlloc i en cap moment té l'obligació d'entendre'ns, sí el dret d'exigir-nos que li enraonem en castellà, amb greus penes i amenaces en cas de no fer-ho, com ben sovint podem llegir als diaris.

Tanmateix la Constitución diu que 'las demás lenguas españolas serán oficiales ... de acuerdo con sus estatutos' i això ha permès el desenvolupament d'una certa cooficialitat per a les llengües basca, catalana, gallega i occitana, encara que no a tots els territoris on aqueixes llengües es parlen, cooficialitat sempre penjada d'un fil, ja que si un ciutadà exigeix el seu dret al castellà, la cooficialitat d'aqueixes llengües desapareix –com s'ha vist recentment a Catalunya, on un sol infant pot castellanitzar una escola. En el cas de l'Aragó l'Estatut de la nostra comunitat rebutja la cooficialitat, amb arguments de constitucionalitat dubtosa, com ben sovint s'ha dit, però la rebutja. Tenim doncs que els ciutadans de l'Aragó de llengua aragonesa i catalana som ciutadans de tercera categoria.

Què ens queda als que parlem català a l'Aragó? De la Constitución tan sols aquelles vaguetats de les 'modalidades', que només si hi ha una voluntat política favorable a la nostra llengua permeten fer alguna cosa al seu favor. I del poble i la política aragonesos què en podem esperar a favor nostre? A l'Aragó, segons les enquestes, el setanta per cent es declara anticatalà, i això es tradueix en una dreta –PP, PAR i Ciudadanos– d'anticatalanisme militant gairebé general, una esquerra tèbiament favorable a la llengua catalana, però que rebutja qualsevol mena de cooficialitat –PSOE i Aragón en Común–, i una altra esquerra –Junta i Izquierda Unida– partidària de la cooficialitat del català, si bé en relació amb Junta cal fer un distinció: en declaracions recents de Nieves Ibea es declara que la cooficialitat de l'aragonès ha de ser per a tot el territori de l'Aragó, mentre que la del català només per al territori on es parla. Tenim, resumint, que els ciutadans de llengua aragonesa i els de catalana de l'Aragó som ciutadans de tercera categoria, vosaltrés sou de segona i els d'Alcanyís de primera. Com veieu allò que davant la Llei els espanyols tots som iguals no és res més que una entelèquia.

Però alguna cosa us deu quedar? ens preguntareu. Doncs, sí: som i continuem sent i enraonant català, i això després de patir durant els quatre anys de la darrera legislatura la Llei del LAPAO on el PP i el PAR proclamen sense ni ombra de dignitat que a l'Aragó no hi ha territoris de llengua catalana, proclamació que ha fet perdre la legitimitat als esmentats partits. Una llei, la del LAPAO, que ens declara no solament ciutadans de tercera categoria, sinó uns inexistents parlants il·legals d'una llengua il·legal a l'Aragó: la catalana. Si la irrisòria presència del català a certes escoles de l'Aragó des del 1986 s'hi ha mantingut durant els negres anys de la LAPAO és només perquè el català ha estat declarat llengua estrangera o oriental. L'actual president del nostre país, de la coalició PSOE-Junta en minoria tolerada per Podemos, ha anunciat que derogarà la llei del LAPAO. Confiem que així sia.

En tot cas el nostre actual president ha creat una direcció de Política Lingüística que ja va posar fil a l'agulla per a tornar, o potser fins i tot millorar la situació de la nostra llengua catalana de l'Aragó abans del LAPAO. Sembla doncs que es recuperaran el Premi Guillem Nicolau i el Projecte Jesús Moncada de l'escriptor a l'Aula i –potser– la societat civil compromesa en el foment del català a l'Aragó, les associacions, tornarem a rebre alguna ajuda, o a la una o dues hores de català a la setmana a certes escoles s'hi afegirà a alguna d'aqueixes alguna assignatura en català. Potser, però el president del Govern ha deixat ben clar que *Es evidente que sólo puede haber una lengua oficial en Aragón: el español*, tot i que en cap moment no ha argumentat ni justificat perquè la seva declaració es *evidente*. La situació del basc a Navarra, o de l'occità a Catalunya, plenament comparables a la de l'aragonès i el català a l'Aragó, evidència que l'*evidente* del nostre president no ho es gens, d'evident. El basc i l'occità són oficials tant a Navarra com a Catalunya.

El que si és evident és que si no es generalitza a l'Aragó l'ensenyament no només del català, sinó també en català a tot arreu –encara hi ha localitats sense cap ensenyament de català a l'escola– a tots els alumnes i a tots els nivells educatius, amb immersió en català a la guarderia i a pàrvuls, el genocidi de la llengua catalana a l'Aragó i la cultura que conforma continuarà, no brutalment i ignominiosa com sota la LAPAO, però continuarà. Això sí que és evident, ben evident, i val tant per a l'aragonès com per al català, perquè si bé entre els parlants de llengua aragonesa la transmissió intergeneracional és quasi del tot interrompuda, entre nosaltres ja es manifesta a bastants de localitats, i a més, sovint de baix a dalt, i no pas com tradicionalment es feia de dalt a baix: actualment hi ha prou de casos on els infants, malgrat que els pares els parlen en català, responen en castellà i fan servir aquesta llengua amb gairebé tothom. Són actituds en gran part producte de la recent, o ja no tant recent immigració al·lòglota, i de mestres que no solament discriminen el català a l'aula, sinó que diuen als infants que mai dels mais no han de parlar en català amb els immigrants –encara que potser ni caldria que els ho diguessen, perquè els infants observen que tots nosaltres, amb ben poques excepcions, tampoc parlem català amb els al·lòglotes, i ens en segueixen l'exemple. Tanmateix els mestres, per anar sobre segur, hi insisteixen, perquè heu de pensar que molts dels mestres que vénen a les nostres escoles ho fan amb esperit militant pro-castellà. Es veuen com en terra d'infidels i s'esforcen per a fer-nos dimitir del català. Davant de la difícil situació de la nostra llengua no fa pas gaire uns quants pares amb coratge han creat al Matarranya, i esperem que no trigui a escampar-se per tota la Franja, l'associació privada Clarió per a suplir d'alguna manera a favor del català les grans mancances de l'escola a l'Aragó. És una lluita de David contra Goliat, però lluita finalment, i no la tradicional actitud nostra, sempre submissos com corders a l'escorxadador. Tot amb tot, i malgrat les seves limitacions, el possible retorn a la Llei de Llengües del 2009 per part de l'actual govern aragonès té força aspectes positius per a la nostra llengua, encara que siguen insuficients per a aturar-ne de ple l'avançat procés de substitució en què es troba i poder reiniciar-ne la recuperació. En tot cas hem de veure com a molt positiva la creació d'una Direcció de Política Lingüística, ja activa en aquests moments, i el possible ple desplaçament de la Llei de Llengües del 2009 en l'actual legislatura.

Per acabar i perquè no tingueu un record massa agre de les meves paraules, per a endolcir-vos-les una miqueta, vull anunciar-vos també que és imminent la publicació de l'esplèndida novel·la de la matarranyenca Susana Antolí *Senderes de gebre* –em consta que ja és a la impremta–, ambientada al Beselit de finals del segle divuit, i editada a Terol per l'Institut de Estudios Turolenses, com a número sis de la col·lecció “Lo Trinquet”, una col·lecció concebuda per la direcció de l'IET, conscient aquesta de la difícil situació de la llengua catalana de Terol, per a normalitzar-ne la situació i fomentar-ne la creació literària.

I una vegada més moltes gràcies, moltíssimes, a Omnium Cultural de les Terres de l'Ebre i al jurat que ha concedit a un matarranyenc el Premi “Lo Grifonet”.

Amariellas floradas

As bolandrinas de mayo ya i tornan:
dende as terras lexanas, bolanderas;
rondinando al redor d'as chamineras;
d'escupitina e bardo os nidos forman.

Como cada primavera retornan
con as suyas musicas romanzeras:
festexadas por bel pimpán bozeras;
e entre toz buena rondalla aconforman.

En que esclatan os berdes claros de mon
en xerata d'amariellas floradas
s'emplena o mar d'escumas de senera.

En que nos dexa a zaguera zierzera
e l'arco San Chuan reina en as tronadas
rechita a mía luenga en o corazón.

Aimo por a luenga

Fa diyas de pleber, xuto corazón,
l'Aragonés ha que estar en a escuela;
os faus prexinan robín de ferrinchón:
luletas de luz que guían a estrela.

A pretura d'a selba guarda a calor
que atrazan os árbols mesos á ixena
e os aires s'enluzernan con a color
que prenen as fuellas con cada pena.

A luenga cusira mons de soledá
d'esquilas por zinglas acazegadas
en do lo resón refrena o soniu.

As parolas d'antismás son alzadas
en calibo con tal aimo fendiu
que retantará a la chen ent'a berdá.

Chesús Aranda

COPLAS

De un limaco, paxarelas
D'una flor salen olorías
D'o pobre corazón mío
Salen más penas que glorias.

Dize que l'agua d'o río
No ye siempre a misma agua
Pero si a tu te contempla
La dixas ensimismada.

Os cariños son de baldes
E medran con as sonrisas
Os quereres que se mercan
S'apoquinan con glarimas.

Os besos que tu me dabas
Me sabeban a mingrana
Yeran de dulzor de miel
Pero con pelarza amarga.

Enta o cobalto d'un mayo
Puyé como un esquiruelo
E si un beso me prometes
Puyaré ta o firmamento.

Romericos de Monegros
Buxos de sierra de Guara
Espligos d'o Semontano
Olorías que agoyan l'alma.

Si plegas ta Zaragoza
No te sentirás forano
Ascape pararás cuenta
Que ye un territorio maño.

Para cuenta que te sienten
Fe-te cargo d'o que digas
Que somos charrando en lengua
D'a chiquina patria mía.

Chusé A. Santamaría Loriente

(Coplas Primer Premio "Concurso de Coplas Aragonesas" Pilar 2015. Zaragoza)

AS LENGUAS FRANCAS

María TORRES

A *globalización d'as linguas* ye un conzeuto que reflexa ra estreita relación que bi ha entre as linguas e a globalización en o actual proceso de mundialización (Garrido, 2010). As *linguas globalizadas*, como propoza Garrido, fa referencia a un conzeuto que podemos oserbar dende dos ambistas u esferas: una esterna, en a que oserbamos a lingua como ferramenta que s'estendilla en tot o globo terraqueo e atra ambista de dominio, con aparienzia más engañosa dende a mía ambiesta –más ta debán lo esplicaré–, que fa referencia a os ambitos concretos e globalizados en os que s'emplega a lingua (Garrido, 2010).

Una lingua franca, como l'anglés, ye una lingua que fa onra como lingua de contauto “*entre personas que no comparten una lingua natiba comunal ni una cultura nacional comunal, e ta qui l'anglés ye a lingua estranchera de comunicación*”¹ (como se zita en House, 2003 p. 557 e tamién en Hülmbauer, Böhringer, & Seidlhofer, 2008 p. 27). Asinas beyemos cómo muitas bezes a chen que no comparte una mesma lingua emplega l'anglés como lingua de comunicación. Una d'as carauteristicas más importants d'ista lingua ye a flexibilidad e a bariabilidad que ofrexe en o que pertoca á ra integrazión de bariables d'atras linguas (House, 2003).

En o primer trestallo charraba d'una ambista que señalaba como engañosa. A continazión se i presentan as razons. En l'actualidá existen muitos mitos como esistió en o sieglo XIX. Con a Ilustración e a conquista de territorios d'America os inmigrans colonos españois que plegón á o nuebo territorio imposoron a suya lingua e cultura. Sin dembargo, no semos capaces d'oserbar o que pasa en l'actualidá dende a mesma ambiesta reflexiba e autocritica. Como dize o profesor Marcos-Marín existe o “*mito d'o «español, reconqueridor d'os Estados Chunitos»*”² (como se zita en Garrido, 2010 p. 88). Ista ye a razón por a que considero que muitas bezes l'ambiesta que pretende fer una análise d'a lingua pendendo d'os suyos dominios comunicatibos, no pretende atra cosa que amagar de traza engañosa una ideolochía imperialista e neoliberal. Sobre l'anglés en a educazió actual, podemos pensar isto mesmo.

As linguas francas no pueden ser chuzgatas dende una esfera normatiba (House, 2003) pues iste no ye o suyo prinzipal quefer. En iste aspecto ro español ye una lingua con unas instituzions normatibas con pro autoridá e, dende o mío punto bista, o simple feito d'a esistencia d'istas autoridaz ya ye un impedimento ta que o español desempeñe a faina de lingua franca. House (2003) define l'anglés emplegato como lingua franca d'a traza siguién: “*no ye una lingua limitata a unos propositos concretos, no ye un pidgin, ni una interlingua, sino un conchunto de diferens estrumentos comunicatibos que una persona tiene a ra suya disposición, una ferramenta útil e bersatil, una «lingua ta ra comunicación»*”³ (House, 2003 p. 559). D'ista definición, creigo que ye interesán ta l'aragonés una cosa: o feito de prenzipiar a pensar como lingua de comunicación, como lingua franca d'a soziedá, a lo menos d'una parti d'a soziedá aragonesa. Soi conszién d'a comparanza que soi fendo, muitos poderban dizir que ye una delera contimparar-se con l'anglés emplegato como lingua franca. Pero, ¿por qué no? Nomás quiero fer comparanzas en cuanto á

1 Traduzión feita por l'autora. En l'orichinal dize o siguién: “*between persons who share neither a common native tongue nor a common national culture, and for whom English is the chosen foreign language of communication*”.

2 Traduzión feita por l'autora. En l'orichinal dize o siguién: “*mito del «español, reconquistador de los Estados Unidos»*”.

3 Traduzión feita por l'autora. L'orichinal dize o siguién: “*to be neither a restricted language for special purposes, nor a pidgin, nor an interlanguage, but one of a repertoire of a different communicative instruments an individual has at his/her disposal, a useful and versatile tool, a ‘language for communication’*”.

ra medra de fablans, que ha d'ir d'a man d'una medra d'a identidá d'os fabladors en ista lengua e d'os ambitos d'emplego.

En a definición de House beyemos a razón por a que a influencia en a L1 u *code-switching* “no se consideran negatibamén como errors o defzienzias, sino positibamén como as esferenzias que aparixen motibatas por a nezesidá comunicatiba”⁴ (Hülmbauer et al., 2008 p. 30). Se trata d'un “*prozeso ecsolingüal*” (Hülmbauer et al., 2008 p. 29) en o que poderbanos charrar de comunicazió ecsolingüe a trabiés d'una lengua d'emplego global. Ista ye una d'as razons prenzipals que tiene que fer suyas l'aragonés: dixer de costato a influencia que pueda tener d'o castellano, dixer de preocupar-se d'ixas cosas que tienen menos importancia –cuan semos charrando d'autos comunicatibos efetubos– e creyer-se de berdá que ye una lengua d'emplego normal e global.

Son muito importants os errors e as interferenzias, porque istas reflexan a motibazió comunicatiba d'o charrador u fablán, siga iste biello, nuebo u que siga o que siga. Iste conzeuto fa referencia á una “*lengua de comunicazió*” (House, 2003), una lengua estrumental. Con isto no s'ha d'interpretar que no siga importán l'amostranza en ista lengua, pues son dos cosas diferens, e doi por suposato que l'amostranza ye uno d'os pilars prenzipals ta ra superbibenzia d'ista lengua.

En l'inte en o que os fablans consensuan o sinificato intersuchetibo d'as parolas que son emplegando en a conbersazió se produze una partizipazió lingüístico-cultural que desembolica en a creyazió d'o conoximiento a trabiés d'o intercambio d'informazió (Hülmbauer et al., 2008). Á istas altarias de partizipazió intersuchetiba podemos charrar de “*lengua de identificazió*” (House, 2003).

House (2003) dize que a distinzió entre *lenguas de comunicazió* e *lenguas de identificazió* elimina de raso a menaza d'a supremazia de l'anglés sobre atras lenguas.

Soi d'aluerdo con House (2003) en que una lengua estrumental no tiene por qué acotolar l'atra lengua. Sin dembargo, l'amostranza de l'anglés en os colechios d'Aragón –en os territorios do encara s'emplega ra lengua propia, encara que bi aiga baxa bitalidá– sí que desplaza á ras demás lenguas, en o nuestro caso á ras lenguas propias, l'aragonés e o catalán.

En o caso de l'aragonés, en muitos casos se chustifica que no s'emplegue a lengua minoritaria en l'amostranza porque ye muito más importán que s'emplegue l'anglés, por as suyas posibilidaz en os nuevos contestos de comunicazió en o esdebenidero laboral d'os estudians (ELF, *English as a Lingua Franca*, en as suyas siglas en anglés) –situazió en a que se tenerba que fer una análisis sobre si dita utilidá ye efetuba, puesto que como dize Garrido (2010) l'anglés s'emplega en unas elites muito especificas–.

En iste punto ye importán esferenziar entre ELF y EFL (*English as a Foreign Language*, en as suyas siglas en anglés), ya que l'ochetibo d'iste zaguero en o colechio ye o d'aprender una nueba lengua e cultura, ochetibos muito diferens d'os que busca ELF. Como beyemos, “*a prinzipal considerazió [d'ELF] no ye a correzió formal sino a efetubidá funzional*”⁵ (Hülmbauer et al., 2008, p. 28).

Ista ye a prenzipal razón por a que considero que bi ha que parar cuenta debán d'ista mena d'ideolochias qu'esfensan o emprego d'as lenguas francas en cualsiquier contesto. A penar de que teorícamen istas lenguas estrumentals s'emplegan ta fins espezificos en interazións muito concretas, a imposizió de ditas lenguas en l'amostranza faborixe á una elite sozial y economica.

A soziedá aragonesa tiene que imachinar cuáló quiere que seiga o suyo esdebenidero e no

4 Traduzi3n feita por l'otra. L'orichinal dize o sigui3n: “are no longer regarded negatively as errors or deficiencies but positively as differences which emerge as motivated by communicative requirement”.

5. Traduzi3n feita por l'autora. L'orichinal dize o sigui3n: “the main consideration [of ELF] is not formal correctness but functional effectiveness”.

podemos ixuplidar que os benefizios cognitibos e sicolochicos que tiene charrar más d'una lengua son positibos tanto si se trata de charrar anglés, francés o cualsiquier atra lengua, como l'aragonés.

BIBLIOGRAFÍA

- Garrido, J. (2010): “Lengua y globalización: inglés global y español pluricéntrico”, *Historia y Comunicación Social*, 15, pp. 51–66.
- House, J. (2003): “English as a lingua franca: A threat to multilingualism?”, *Journal of Sociolinguistics*, 7(4), pp. 556–578. <http://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2003.00242.x>
- Hülmbauer, C., Böhringer, H., & Seidlhofer, B. (2008): “Introducing English as a lingua franca (ELF): Precursor and Partner in Intercultural Communication”, *Synergies Europe*, 3, pp. 25–36. <http://doi.org/10.1515/IPRG.2009.008>
-

Librería Anónima

**c/ Cabestany, 19
E-22005 UESCA**

**Tel. / facs 974 244 758
Adreza eletrónica:
info@libreriaanonima.es
www.libreriaanonima.es**

MANIFIESTO SOBRE L'ARAGONÉS EN O DÍA DE SAN CHORCHE DE 2016

Ta que una luenga perbiba cal que o lumero d'os suyos usuarios se mantenga e, si ye posible, crezca e se faiga más gran. L'aragonés, como cualsquier atra luenga d'o mundo, no s'amortará entremistante a chen que lo conoxe contine fendo-lo serbir en todas as occasions que pueda: charrando-lo e escribindo-lo tot sobén, en traza e como cal.

As dezisions politicas, as leis, as midas lingüísticas que prengan as instituzions, a presencia publica d'o nuestro idioma en l'amostranza e toz os meyo de comunicazió pueden aduyar á ra suya superbibenzia, pero no son pas sufziens. Torno á dizir-lo: ta que una luenga –e todas e cadaguna d'as luengas– perduren en o tiempo no bi ha que reblar en o suyo empleo. ¡Ni meyo furco! ¡Ni un trango enta dezaga!

Una atra custión primordial ye o conzeuto d'autoestima. Si una luenga no se quiere á ella mesma. U, o que ye o mesmo, si toz os usuarios d'una luenga no s'amanan enta ella con amor e sin de complexos, o feito de que dita luenga desaparezca ye nomás que una custión de tiempo.

En istos zaguers meses somos asistindo chustamén á un inte muito dulce ta o creximiento de l'orgüello e de l'autoestima en os fabladors d'o nuestro idioma.

Como si d'una primabera d'as luengas se tratase emos puesto alufrar cómo as declarazions de bilingüismo, plurals e multicolors, esclataban una dezaga d'atra en as sessions pleneras d'as nuestras instituzions democraticas. Una retalinia de comarcas –Alto Galligo, Plana de Uesca, Sobrarbe...– e de monezipios –Almudébar, Arguis, Ayerbe, Biscarrués, Boltaña, Broto, L'Ainsa, Torralba d'Aragón, Uesca, Fonz...– han feito ista begata un trango enta debán. Á la fin, flors estranias e tardanas, as dezisions presas ta esfender l'aragonés han florexito por as tierras de l'Altoaragón.

L'orgüello e l'autoestima son os alavez sobre os que fa falta que se debante o futuro d'a luenga aragonesa. Sin ditos prenzípios no ye posible tornar á reestabliar a cadena de transmisión interchenerazional d'o idioma, asegurando, por consiguién e d'ista traza, a suya deseyata perdurabilidad.

A obras literarias produzitas e publicatas en istas zagueras decadas (si fa u no fa dende as añadas setanta) tamién han feito que puye o sentimiento d'autoestima por o propio idioma. No bi eba una florada parellana á lo menos dende os tiempos de Chuan Ferrández d'Heredia. O mesmo cal dizir de toz os vocabularios replegatos, de toz os treballos filolochicos editatos, d'una ampla ripa de chiquez estudios e de contatos grans proyeutos e interpresas lingüísticas...

Grazias á istas autuazions, emos puesto beyer cómo l'aragonés encomenzaba á aparexer por dreito propio como luenga independién en muitos d'os prenzípios manuals d'a romanistica internacional. E lo feba porque ye considerata como una luenga en prozeso d'estandarizazió u, o que biene á estar o mesmo, una luenga emerchén, una luenga con bita e con futuro.

Ista dinamica positiba enta o reconoximiento academico d'a nuestra luenga no ye allena á o grau de normatibizazió alcanzato por l'aragonés en istos zaguers tiempos e, más que más, á o empleo d'una graffa unitaria dende alto u baxo bellas cuarenta añadas.

Agora más que nunca cal continuar fendo camín en a mesma endrezera e con a mesma empenta. Cal que sigamos treballando con a mesma rasmia renobata. ¡Ni meyo furco! ¡Ni un trango enta dezaga! No prengamos garra dezisió que supose retacular, que supose perder o que con muito esfuerzo ya en emos aconseguito entre toz. O nuestro quefer ye consolidar o alquiritito e, en a mida d'o posible, alcanzar nuebos logros. ¡Pero retacular, no pas! Nos chugamos a pelleta, isto ye, a luenga.

Agora más que nunca ye tiempo de matener-nos chuntos. Pero, ixo sí, chuntos por l'aragonés. Por o conchunto de l'aragonés e d'o suyo futuro. Imos á fer que ya en han desfeito prou.

Chusé Inazio Nabarro
Uesca, 20 d'abril de 2016.

A BATALLA DE SIBIRANA

Delgado, Maurizio: *A batalla de Sibirana*, Uesca, PUCOFARA e Boira Zinco Billas, 2015. [ISBN: 978-84-95997-53-1; 358 pp.]

Maurizio Delgado (Exeya d'os Caballers, 1971) bi ye en o CFA e ye miembro fundador de l'asoziazi3n Boira, que treballa por a luenga aragonesa en as Zinco Billas, mayestro d'aragon3s (ye coautor de o curso d'aragon3s *Arredol*) y escritor en aragon3s en as rebistas *Fuellas*, *Ágora Cinco Villas* u *Hoy Cinco Villas*, do bi replega buen manullo de lesico d'a redolada. Ye estato finalista en o *Concurso de relatos "Luis del Val"* e gan3o o premio *O Gua* 2013 con a nobela chobenil *Gaiterman*.

A batalla de Sibirana reconta a m3s gran aventura d'iste mesache, *Gaiterman*, en una nobela de 350 pachinas feita con os bimbres d'a literatura fantastica, e que se da un retiro 3 ros testos de Lewis, Tolkien, Rowling... E no solo que por os mundos reyals e imachinarios que s'enrelian, os presonaches machicos que charran tu con tu con os umanos protagonistas, as clucadas de g3ellos 3 ros autos machicos, escuelas de broxetas u puertas ta dentrar en otros mundos sino que tami3n por amostrar as emozions, balors e autituz positibas d'os protagonistas, que lis aduyan a puyar entalto por a suya endrezera en a vida.

Se dize asinas o eroe, Cherm3n/Gaiterman, choben popiello que bibe solenco en a bal d'Onsella e ye l'amo d'a gaita machica, feita por un *diapler3n*, que fa bailar sin reblar 3 qui la siente cantar, e os otros protagonistas: cuatro ninos, tami3n popiellos, e marguinatos por os suyos rarizos poders machicos que encara no sapan de qu3 trazas manullar u controlar. E profes que os sers mitolochicos d'as liendas aragonesas: positibos como *follez*, *diaplerons*, *fadas d'os suenios* e a *biella broxa buena* u

negatibos, en luita con os debanditos, como *broxas* e *bruxons*, e otros que se tornan buenos cuan lis ne tiran o maldau, como as *broxetas "disruptibas"*, as *encantarias* u os mostros *luponsos*.

Gaiterman tiene que esfer o empandullo feito por *broxas* e *bruxons* cuan istos, prenziando a luita, nimb3an 3 ros mozez por as puertas d'o espazio-tiempo enta otros mundos. Antim3s cal esfender as claus de dos d'ixas puertas, encara en as mans d'os *diaplerons*, de l'angluzia d'o gran *bruxon*, que quiere amprar-lis-ne. Tot isto se pasa en bel puesto cheografico de beras en as Zinco Billas, entre a Sierra de Santo Domingo, a bal d'Onsella, Sos, Uncastillo, Biel, Longars, ezt (que son muito esautam3n descritos), y en bella selbeta encantada.

L'aizi3n ye continua: Gaiterman salba 3 os moz3s uno dezaga d'atro, d'una puerta enta par d'atra y rematando en dos oras ta cadag3n. Os mundos reyals a trabi3s d'as puertas son prou bien esplanicatos e documentatos istorica e cheograficam3n: O Dinopolis alazetal, con feroches *Aragosaurus*; a estazi3n de Canfr3n en a II Guerra Mundial, que ye una propia falordia istorica, con aires de *thriller* u nobela d'esp3as; a tornada ta ra Ed3 Meya con a chen d'o siñor de Biel e o Santo Grial, mistura de feitos istoricos, descrizi3n de molimentos e biellas liendas....

Tami3n a delera d'os mundos fantasticos: l'ambiesta d'a ziudad de Uesca estricallata por a contaminazi3n, en trazas de pelicula futurista; o mundo soterrañ3o d'as *encantarias* en a espelunga; a luita en a selbeta encantada, do fan pachas umanos e sers sobrenaturals, abentando-sen toz os suyos trastes e poders machicos.

O desembolique de l'aizi3n marcha cutio

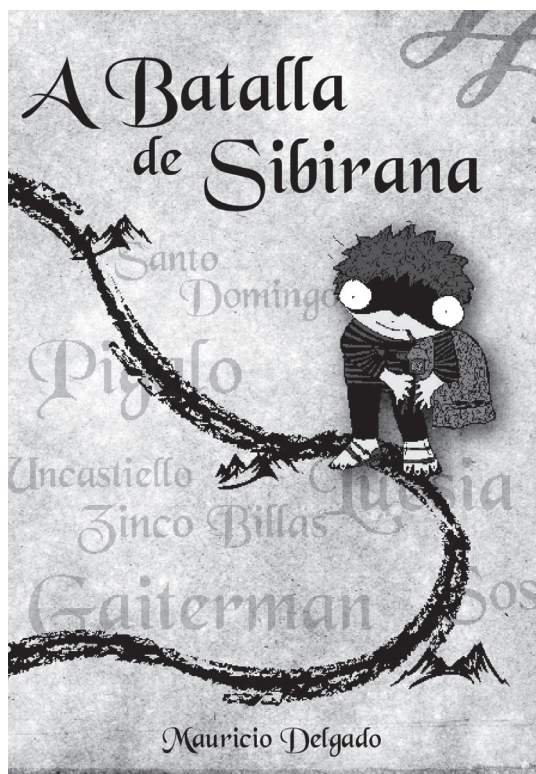

cutio dende o prenzipio, embolicando-se-ne con más presonaches, trastes machicos u poders en esferens intes, dica ra tuca que ye a zaguera batalla en o castiello (güé, enruena) de Sibirana. Astí bi trobamos o repui d'os *follez*, *diaplerons* e *fadas* que, con os umanos, l'aduya d'a *broxa* buena e os *follez* irlandeses (que son royo, melguizo e tienen delera por l'arte romanico) luitan cuenta ra chirmandá de *bruxons* tornatos en mostros *luposos*.

Ye de dar o umor somarda con que ye recontato tot isto: dimpués de capuzar-sen en as polidas auguas d'o pozo Pigalo, os *bruxons* surten como mostros metá lupos e metá onso; os cultos *follez* irlandeses bi son en una besita menata toristica en Sos, que remata en un rebulizio que tienen que endrezar os bombers d'Exeya; istos *follez*, cuan tienen qu'emplegar o suyizo poder machico itan una pudor que fema por do bi son e da malagana á tota ra chen, amigos y enemigos. Contrapone con sutil ironía, como si estasen as dos caras de bel mirallo, redoladas bucolicas con chen bien fozina, cantas que encantan con pudor que fema, *fadas* libianas que apedregan con cantals e torrocos u *broxas* buenas pero ligatas a *bruxons* endinos.

A baralla, que ye a rematanza de l'aición prenzipal d'a nobela, ye recontata en tiempo reyal con achilidá e dinamismo, con descriçions e imáchens cuasi zinematograficas, amerando un contornillo con atro de bez, u con blincos entazaga u curtos resúmens ta no perder o filo d'a istoria.

L'autor ha parato cuenta en no tresbatir presonaches, carauteristicas u poders machicos, entrefilar l'aición y estar coderén acotraziando as diferens tramas. Preba de meter a boz d'o narrador chunto con dialogos e charradetas, u esplanicar emplegando monologos e reflesions presonals d'os

protagonistas ta no estar catenazo, que ye prou merito ta una falordia tan larguiza.

Ye de dar os zeños á atos libros d'a literatura fantástica: os autos machicos u as escuelas de broxetas, as puertas-almarios ta atos mundos, o bestuache espezial ta fer de super-eroe, os lumeros machicos zinco e siet, as liendas mitolochicas d'o Santo Grial, a nuei de San Chuan e as cantas que te tornan fato, os breballos merezinals u d'a eterna chobentú; e profes, como ya hemos dito, os sers machicos tradizional aragoneses.

A eszena final (mena de borina zelta con danzes, cantas e brenda) amuestra a bitoria d'o bien, á costa de bosar con chenerosidá e por amor un pré de sacrificio e perda. Amanexe un secreto que ye o bincolo entre os umanos e o mundo machico, e tot se posa en un tarabidato do bi se texirá a nueva endrezera bital d'os eroes d'a nobela.

L'autor emplega un aragonés común muito correutamén, con bella clucadeta á ras carauteristicas de l'aragonés d'as Zinco Billas, e más que más en o lesico: bi ha

Mauricio Delgado, autor de A Batalla de Sibirana, entrevistato ta o Diario del Altoaragón en a Plaza d'o Mercato.

muitas bozes, perifrasis berbals, frases feitas, mazadas u refrans propias solo que d'ixa redolada e que merexeban por sí mesmas bel estudeo espezifico.

Me creigo que ye una obra muito pensata e treballata por l'autor ta que a trama siga intresán, áchil e coderén, con presonaches azertatos e bien enreligatos con a tradición machica aragonesa, en una aición bien alazetata (e cuasi de película) con asabelo de brancas pero que de continuo remeran o tronco común.

Antimás, os contenitos son muito bien documentatos istorica e cheograficamén, tratando tiempos e feitos bien esferens e amostrando a delera de l'autor, por exemplo, por cusirar o patrimonio (molimental u natural) u a cretica: as ramadas de toristas, os malos camins que bi eba en ixa redolada de Bal d'Onsella antis e agora.

Pero puestar, cosa que ta yo ye señal de tota a literatura fantastica, que se desicha d'o leutor una capacidá leutora (o libro ye prou larguizo) que fa pachas más con os adultos que con os leutors chobenils; mientras que, como ye dito, a trama fantastica u imachinatiba agafa más á ros mozez que á ros adultos.

En iste caso, antimás, s'aprezisa d'o leutor una conoxenzia buena d'a luenga aragonesa, d'as tradizions, feitos istoricos u cheografía, e mesmo que siga capable de sentir a somardez u que li cuaque leyer d'arte romanico u d'os periglos d'a boira fosca (más propio d'os adultos), pero meso en una istoria más linial de *fadas*, *bruxons*, castiellos machicos e maldaus que fica más a zarpa en os chóbens.

Podérbanos dezir que iste ye un libro ta toz os publicos, que se leye con intrés e te chupe d'emozions e balors; pero uno e atro ran de leutors (adultos e zagals) cal que faigan un poder ta masar o contenito e as trazas, prebando d'esmicazar os grumos acapizatos que lis puedan pribar de tastar a machica historia de Sibirana.

VII TROBADA D'ESTUDIOS ARREDOL D'A LUENGA ARAGONESA E A SUYA LITERATURA

Uesca, 20, 21 e 22 d'otubre de 2106

Organiza:

INSTITUTO DE ESTUDIOS ALTOARAGONESES

Colaboran:

Facultad de Ciencias Humanas y de la Educación (Universidad de Zaragoza)

CIFE "Ana Abarca de Bolea" (Huesca)

Consello d'a Fabla Aragonesa

PROGRAMA

Toz os autos se ferán en o salón d'autos d'o IEA, fueras de l'auto ubierto a o publico d'o día 21 d'otubre a ras güeito d'a tardada, que se ferá en o salón azul d'o Casino de Uesca.

Ta ra presentación de cada comunicazi3n se disposará de 15 minutos.

---

20 d'otubre, chuebes, de tardis / enfiladors: Pilar Benítez & José Ángel Sánchez.

18:30. Inaugurazi3n. Biemplegata a os congresistas. Parolas de bella autoridá.

19:00. Conferencia inaugural (primera ponencia).

Aldina QUINTANA (Unibersidá Ebreyá de Cherusalén, Departamento d'Estudios Romanicos e Latinoamericanos): "Aragonés en judeoespañol: de la interferencia en el proceso de sustituci3n por el castellano a la convergencia dialectal".

20:00. Comunicazi3ns (relazionatas con temas meyevals).

Chesús VÁZQUEZ OBRADOR (Universidad de Zaragoza): "Notas lingüísticas a una minuta del protocolo del año 1399 de Domingo Ferrer, notario de Barbastro".

Rafel VIDALLER TRICAS (Consello d'a Fabla Aragonesa): "Lesico d'o mundo natural en o *Libro d'o Trasoro*".

Francho NAGORE LAÍN (Universidad de Zaragoza): "Bellas anotazi3ns sobre morfología e sintaxis en protocolos notariales de Balbastro de 1390 a 1395".

---

21 d'otubre, biernes, de maitins / enfiladors: Mª Ángeles Ciprés & Francho Nagore.

9:30. Segunda ponencia.

Iris CAMPOS BANDRÉS (Universidad de Zaragoza): "Evaluaci3n de la enseñaanza del aragonés en centros públicos de educaci3n".

10:30-11:00. Pausa ta café.

11:00. Comunicazi3ns (relazionatas con custions d'amostranza, soziolingüística, etc.).

Chesús AGUSTÍN & Belén ESCOLANO: "Aproximazi3n a un zenso soziolingüístico de l'aragonés en A Galliguera".

María TORRES (Máster en Lenguas Aplicatas, Unibersidá de Lleida): "A construci3n d'as identidaz lingüísticas bilingües en l'alumnalla d'a Bal de Benás".

Chusé Raúl USÓN & Lluís-Xavier FLORES (Sociedat Lingüística Aragonesa): "Lo modelo de lengua d'os manuals pa la enseñaanza de l'aragonés".

Alberto LAMORA CORONAS (Universitat Oberta de Catalunya, Universidad de Zaragoza,

Centro Aragónés de Barcelona – Colla O Corrinche): “Purnas en la escoreldá. Rechirán pa fer bisiblle la presencia de la llengua aragonesa en Catalunya. De la diglosia a la reibindicación”.

Javier GARCÍA FLÓREZ (Diploma d’Especialización en Filolochía Aragonesa, Universidad de Zaragoza): “As autituz d’a poblazió no aragonesofona enta l’aragonés. Encuesta de perzeuzions lingüísticas de l’alumnalla d’a EOI «Johan Ferrández d’Heredia» e CPEPA «Marco Valerio Marcial» de Calatayud”.

Antón EITO MATEO & Chaime MARCUELLO SERVÓS (Universidad de Zaragoza): “A importancia d’as autituz sozials enta una luenga. Una aprosimazió ta la luenga aragonesa dende la soziolingüística”.

Raúl VICENTE: “Análís d’os comentarios d’os leutors publicatos en os diarios dichitals con a enchaquia d’as aprobazions d’as lais de luengas de 2009 a 2013”.

Ánchel RAMÍREZ (Consello d’a Fabla Aragonesa): “O inte en que i semos”.

Chulia ARA (Rolde de Estudios Aragoneses): “Reflesions ta prenzipiar bel estudeo d’o paisache lingüístico en Aragón”.

13:30. Presentación de bellas publicazions reziens sobre Filolochía Aragonesa.

---

21 d’otubre, biernes, de tardes / enfiladors: Iris Campos & Chusé Inazio Nabarro

---

16:00. Terzera ponenzia.

José Ángel SÁNCHEZ IBÁÑEZ (Universidad de Zaragoza): “La narrativa contemporánea en aragonés”.

17:00-17:30. Pausa ta café.

17:30. Comunicazions (sobre temas relacionatos con a literatura).

Chusé Inazio NABARRO (Consello d’a Fabla Aragonesa): “Radizes, fuellas e fruitos. Una ambiesta cheneral d’a poesía truncata de Roberto Cortés”.

Paz RÍOS NASARRE (Consello d’a Fabla Aragonesa): “*Ta one im*, un mundo que s’afunde”.

M^{ra} Ángeles CIPRÉS PALACÍN (Universidad Complutense de Madrid): “A creyazió dramatica de Santiago Román Ledo”.

Jara LASCORZ LOZANO (Diploma de Especialización en Filología Aragonesa, Universidad de Zaragoza) & Chulia ARA OLIVÁN (Rolde d’Estudios Aragoneses): “*A Batalla de Sibirana*: fendo camín en a literatura fantastica chobenil en aragonés”.

Lluís-Xavier FLORES (Sociedat Lingüística Aragonesa): “Contribuzions a l’ teatro breu en aragonés. Un dialogo grausino de José Zuzaya Cambra de 1929”.

Chusé Antón SANTAMARÍA (Rolde de Estudios Aragoneses): “Paralelismos e coincidencias en a paremiolochía de as lenguas perinencas”.

Loís MACHUCA (Consello d’a Fabla Aragonesa): “Replega de cantas infantils ta ninas e ninos”.

Chesús BOTAYA (Consello d’a Fabla Aragonesa): “Estudio sobre as publicazions de teyatro ta ninos en luenga aragonesa”.

20:00. En o salón azul d’o Casino de Uesca. “Melodías ta cunar una luenga”. Conzierto d’o dugo “L’artica”. Auto ubierto a o publico. Recuperazió de muitas d’as melodías que tocaban os Mosicos d’Acumuer e atras mosicas pirinencas.

---

22 d’otubre de maitins / enfiladors: Paz Ríos & Chesús Vázquez Obrador

---

9:30. Cuarta ponenzia.

Emili CASANOVA & Vicent GARCÍA PERALES (Universitat de València): “¿Qué queda del aragonés en la zona castellanohablante de Valencia?”

11:00. Comunicacions (sobre dialeutolochía, toponimia, istoriografía, etc.).

Pilar BENÍTEZ (Universidad de Zaragoza): “Algunos aspectos de morfosintaxis del aragonés ansotano en el siglo XIX”.

Carlos ABRIL: “Toponimia d’Atarés”.

Daniel EZQUERRA (Diploma d’Especialización en Filolochía Aragonesa, Universidad de Zaragoza): “Aproximación a la lengua popular de Teruel a la luz de la toponimia”.

Joan-Ll. MONJO & Lluís-X. FLORES (Societat Lingüística Aragonesa): “Aproximación al estudio de los grafemas de la lengua aragonesa”.

Alberto GRACIA TRELL (Consello d’a Fabla Aragonesa): “La lengua aragonesa en la revista *Aragón* (1925-1968)”.

Óscar LATAS (Consello d’a Fabla Aragonesa): “Un estudio inedito de Rudolf Wilmes sobre toponimia de Bal de Bio e Boltaña”.

Elena GUSANO (Asociación Cultural *A Gorgocha* de Ansó) & Juan Karlos LOPEZ-MUGARTZA (Universidad Pública de Navarra): “Oiconimia d’a Bal d’Ansó: as casas de Fago”.

13:00. Auto de rematanza. Balanze e parolas de bella autoridá.

14:00. Chenta de rematanza. [A chen que i quiera asistir cal que merque o bale en o IEA en os dos días anteriores].

PREMISOS TA ASISTENZIA

Os profesors d’Educazi3n Infantil, Primaria e Secundaria, funzi3narios con destino en zentros d’amostranza en Aragón, podrán solizitar de forma presonal e particular premiso ta asistencia á ras sesiones d’a VII Trobada, siguiendo ro prozedimiento abitual debán d’a Direzi3n d’os zentros e d’a Delegazi3n Probinzial d’Educazi3n.

DIPLOMAS E EMOLOGAZI3N

S’atorgará zertificato d’asistencia equibalén á 20 oras letibas á ras presonas que acrediten a suya presenzia en as diferens sesiones. Ista zertificazi3n tendrá emologazi3n d’o Departamento de Educaci3n, Cultura y Deporte (Gobierno de Aragón), á trabiés d’o CIFE “Ana Abarca de Bolea” (Uesca), por tal de fasilitar a partizipazi3n de profesors d’Amostranza Primaria e Secundaria.

Á os que i presenten bella comunicazi3n o Instituto de Estudios Altoaragoneses lis espedará zertificazi3n espezfica de partizipazi3n cuaternando ro tetulo d’o treballlo, si asinas lo demandan os autors.

Ta estudians d’a Unibersidá de Zaragoza (Facultá de Zenzias Umanas e d’a Educazi3n) ista VII Trobada ye reconoxita con 0,5 credits de libre elezi3n. Ta otener ditos credits ye obligatoria, amás de l’asistencia, a presentazi3n d’un resumen d’o contenito d’a Trobada, con un menimo de 5 fuellas e un masimo de 10, de 30 ringleras cada fuella por una cara. O treballlo s’entregará en a siede d’o IEA en o plazo de quinze días dimpués de rematata a Trobada. A calificazi3n será de apto u no apto.

INSCRIZIONS

O plazo d’inscrizi3n en a Trobada remata o día 30 de setiembre de 2016. Qui deseye inscribir-se nimbiará a fuella d’inscrizi3n dantis d’ixe día, achuntando una copia d’a trasferenzia bancaria feita ta apocar a conduta d’inscrizi3n.

COMUNICAZIONS

Os que presentan comunicazi3n (que han d'estar inscritos en a VII Trobada) entregar3n o testo completo e definitibo d'a comunicazi3n antis d'o 30 de setiembre de 2016. [O plazo de presentazi3n de propuestas de comunicazi3n remat3o ro 30 d'abril de 2016]. S'atendr3n a ras espezficazions que beniban cuaternatas en o clamamiento d'a VII Trobada.

CONDUTA

A conduta d'inscrizi3n ye de 20 euros (10 euros ta estudians e chen en paro).

TRAZA DE FER O PAGO

Os ingresos cal fer-los en a cuenta corri3n lumero 3191.0300.36.4558862522, que ye ubierta 3 nombre d'o Instituto de Estudios Altoaragoneses en Bantierra. A fuelleta d'inscrizi3n, chunto con una copia d'a chustificazi3n d'a transferencia bancaria, se nimbiar3 ta ra Secretar3a d'a VII Trobada, Instituto de Estudios Altoaragoneses, calle d'o Parque, 10, 22002 Uesca (iea@iea.es).

Enfilamiento y organizaci3n

ENFILAMIENTO: Demba de Luenga e Literatura d'o Instituto de Estudios Altoaragoneses.

COMISI3N D'ENFILAMIENTO: Pilar Ben3tez, Mar3a 3ngeles Cipr3s, Chus3 Inazio Nabarro, Francho Nagore, Paz R3os, Jos3 3ngel S3nchez Ib33nez, Ches3s V3zquez Obrador.

SECRETAR3A T3CNICA: Pilar Alcalde, Elba Mairal, Mar Pu3rtolas.

ORGANIZACI3N: Instituto de Estudios Altoaragoneses. c/d'o Parque, 10, 22002 Uesca. www.iea.es / iea@iea.es
Tel3fono: 974 29 41 20. Facs: 974 29 41 22.

FUELLETA D'INSCRIZI3N

Plazo. O plazo d'inscrizi3n en a Trobada remata **o d3a 30 de setiembre de 2016.**

Comunicazions. O testo completo e definitibo d'a comunicazi3n deber3 estar entregato antis d'o **30 de setiembre de 2016.**

Conduta. A conduta d'inscrizi3n ye de **20 euros** (10 euros ta estudians e chen en paro).

Forma de fer o pago. Os ingresos cal fer-los en a cuenta corri3n lumero 3191.0300.36.4558862522, que ye ubierta 3 nombre d'o Instituto de Estudios Altoaragoneses en Bantierra. **A fuelleta d'inscrizi3n, chunto con una copia d'a transferencia bancaria,** se nimbiar3 ta ra Secretar3a d'a VII TROBADA, INSTITUTO DE ESTUDIOS ALTOARAGONESES, c/ d'o Parque, 10, 22002 Uesca (iea@iea.es).

Apellidos:.....

Nombre:.....

Adreza:.....

Localid3:.....

Codigo Postal:.....

Tel3fono:.....

e-mail (corr.el):.....

Profesi3n:.....

Zentro de treballu u estudio:.....

Solizito a inscrizi3n en a VII Trobada d'estudios e rechiras arredol d'a luenga aragonesa e a suya literatura.

....., 3..... de.....de 2016

III CONCURSO LITERARIO EN ARAGONÉS «O REINO D'OS MALLOS» (2016)

Organiza: Asoziación APIAC, con a colaboración d'os Conzellos d'Ayerbe, Biscarrués, Lobarre, Morillo de Galligo, Santolaria de Galligo, Riglos,... e d'as asoziacions: Asoziación de Nabateros d'a Galliguera, Coordinadora Biscarrués-Mallos de Riglos, Consello d'a Fabla Aragonesa,... Con o refirme de l'Aria de Cultura d'a Comarca d'a Plana de Uesca.

REGLES DE PARTIZIPAZIÓN

1. Bi abrá en total zinco premios: a) cuatro chenerals: uno de narración curta, otro de poesía, otro d'artículos d'opinión e otro d'obras curtas de teyatro; b) un premio espezial pa o millor escrito, siga de narración, poesía, artículo d'opinión u teyatro feito por chen que resida u aiga naxito en bel lugar d'a Galliguera u d'a Sotonera. Os autors podrán presentar treballos en todas as categorías chenerals (pero solo un treballo por categoría). Antiparti, os autors que sigan residents u naxitos de bel lugar d'a Galliguera u d'a Sotonera, lo ferán notar en o exterior d'o sobre.
2. Os treballos se presentarán escritos en aragonés, siguiendo correutamén as Normas graficas de l'aragonés (emologatas en 1987), e abrán d'estar ineditos.
3. Se presentarán tres copias de cada obra, feitas en fuellas de midas DIN-A4, á una sola cara e á dople espazio. A estensión d'as obras de narración curta será d'entre 5 e 15 fuellas; a d'as obras de poesía, d'entre 100 e 300 bersos; d'os artículos d'opinión, d'entre 2 e 3 fuellas; e d'obras curtas de teyatro, d'entre 5 e 10 fuellas. En toz os casos, os escritos se presentarán en tipos Times 12 puntos, u tipos que ocupen un espazio equibalén.
4. Os treballos lebarán un tetulo e una embotada, os cuals s'escribirán en o exterior d'un sobre zerrato, drento d'o que se meterán o nombre e os d'os apellidos de l'autor, asinas como l'adreza postal, o telefono, l'adreza de mensachería eleutronic, lugar de naximiento e os datos biograficos que l'autor creiga menister. Toz os treballos concurren a os premios chenerals; os que sigan en condicions de concurrir, antimás a o premio espezial deberán meter en o exterior d'o sobre, entre parentesis dimpués d'a embotada: (Galliguera-Sotonera).
5. Os treballos se nimbiarán antis d'o día 20 d'otubre de 2016 por correu ordinario u se ferán plegar de cualsquier traza á: APIAC, Plaza Aragón, lum. 40, CP. 22800 Ayerbe. Tamién se podrán nimbiar por correu eleutronic: apiac@reinodelosmallos.com. En iste caso caldrá nimbiar dos achuntos: en uno irá a obra que concursa; en l'otro, os datos presonals.
6. A dezisión d'o churato se ferá publica en o mes de nobiembre de 2016. O churato será integrato por escritors en aragonés, estudiosos de l'aragonés, presonas notables d'a bida cultural d'a redolada e conzellers de lugars d'a redolada.
7. O churato podrá no atorgar o premio en bella categoría, si considera que a calidá d'as obras no ye pro gran como pa merexer o premio. Igualmén podrá atorgar bel aczésit, si lo creye combenién.
8. O premio consistirá en una cantidá de 250 euros en cada modalidá, tanto en os premios chenerals como en o premio espezial, y en a publicación d'a obra. En o caso d'aczésit, se publicará tamién a obra pero no bi abrá pre en diners.
9. As obras que tiengan premio u aczésit se publicarán en un libret por a editorial Publicacions d'o Consello d'a Fabla Aragonesa. A imprentación d'os testos se ferá d'alcuerdo con as Normas graficas de l'aragonés, emologatas en 1987.
10. As obras publicatas quedarán en propiedá d'o Consello d'a Fabla Aragonesa. Igualmén os treballos no premiados que no se reclamen en o plazo de 30 días naturals dende a calendata en que se faiga publica a dezisión d'o churato. Istos treballos, toz u beluno, poderban tamién publicar-sen si se chuzga combenién por parti d'as asoziacions u conzellos organizadors.
11. A entrega d'os premios se ferá cada añada en un lugar diferén d'a redolada, en un día que se determinará drento d'o mes de nobiembre. Os autors ganadors se comprometen a asistir á l'auto d'entrega d'os premios.
12. A presentación á iste premio presuposa l'azeutación d'istos reglas.

X Premio “O gua” de literatura infantil e chobenil (2016)

O Consello d’a Fabla Aragonesa fa o clamamiento d’o X Premio “O Gua” ta ninos e ninas, correspondién á o 2016, que se reglará por os **regles** siguiens:

1. O premio se fa cada tres añadas. Iste dezeno clamamiento corresponde á o 2016.

2. Os treballos que se i presienten serán ineditos e pueden estar un solo cuento u falordia, u bien diferens narracions curtas.

3. Podrán estar escritos en cualesquier bariedad d’aragonés, pero en toz os casos, siguiendo correutamén as normas graficas de l’aragonés, tal como quedaron establitadas en 1987.

4. As falordias u narracions serán ta ninos e ninas u mozez e mozetes de 6 ta 12 añadas. Se balurará muito espezialmén o caráuter didautico, asina como l’achustamiento d’o vocabulario e as construzions á ra edá.

5. L’amplaria d’o testo será d’entre 20 e 50 fuellas, a dople espazio (entre 50000 e 125000 carauters).

6. Os treballos podrán lebar debuxos (á una tinta, de 14 zm. d’ampalria por 14 zm. d’altaria, u proporzional á ixas midas, tanto en bertical como en orizontal). Encara que no ye obligatorio, ye consellable que biengan con debuxos. O Churato balurará a suya calidá e a conchunzién con o testo.

7. Os treballos podrán estar feitos por una sola presona u por barias.

8. Os treballos s’endrezarán ta:

CONSELLO D’A FABLA ARAGONESA,
Trestallo postal 147, 22080 UESCA.

No se i meterá o nombre d’os autors u autoras. S’achuntará una carpeta zarrata, con o tetulo d’a obra en o exterior, drento d’a que se cuaternarán os datos d’os autors u autoras (espezificando-bi quí ha feito ro testo e quí os debuxos, e a suya edá).

9. O plazo d’entrega d’orichinals rematará o día 30 de setiembre de 2016.

10. Bi abrá dos premios: a) uno ta mayors de 14 añadas, con un pre en metalico de 600 euros; b) un atro ta menors de 14 añadas, que consistirá en una colezién de libros en aragonés.

11. Se ferá a edizién d’as obras ganaderas, con un menimo de 400 exemplars, por a editorial Publicazions d’o Consello d’a Fabla Aragonesa, d’aluerdo con as normas graficas de l’aragonés emologatas en abril de 1987. PUBLICAZIONS D’O CONSELLO D’A FABLA ARAGONESA s’alza os dreitos d’edizién tanto en aragonés como en cualesquier atra luenga. As obras no premiadas quedarán en propiedá d’o Consello d’a fabla aragonesa, de no meyar demanda en contra por parti d’os autors u autoras drento d’o plazo d’un mes dende que se faiga publica a dezisién d’o Churato.

12. A dezisién d’o Churato, que ye inapelable, asinas como a composizién d’iste, se ferá saper publicamén en o mes d’otubre de 2016.

13. O Churato podrá no atorgar o premio á denguna d’as obras presentatas u atorgar bel aczésit, si lo creye combenién.

14. O feito de partizipar en iste premio presuposa l’azeutazién d’istos regles de partizipazién.

Consello d’a Fabla Aragonesa

Uesca, 2016

CONSELLO D’A FABLA ARAGONESA

Trestallo postal 147, 22080 Uesca
Abenida de Os Danzantes, 34, baxo
22005 Uesca
corr.el: cfa@consello.org

Ista publicazién s’ha feito
con l’aduya economica
d’o Conzello de Uesca.

Ayuntamiento
de **Huesca**
Cultura